Vlaamse Regering

DE VLAAMSE MINISTER VAN WONEN, ENERGIE EN KLIMAAT, TOERISME EN JEUGD

NOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: Visienota Energiearmoedeplan 2030

Samenvatting

Ongeveer één op zeven Vlaamse huishoudens heeft een risico op energiearmoede[1]. Kwetsbare groepen met een hoger dan gemiddeld risico op energiearmoede zijn onder meer huishoudens met een laag inkomen, huurders (privaat en sociaal), alleenstaanden, éénoudergezinnen, ouderen, personen met een lage (digitale) geletterdheid en jongeren.

Energiearmoede vormt dan ook een prioritaire beleidsuitdaging en bevindt zich op het snijvlak van energie-, woon- en sociaal beleid. In lijn met de Europese richtlijnen met betrekking tot energie-efficiëntie en de energieprestatie van gebouwen, wordt ingezet op een gerichte ondersteuning van kwetsbare huishoudens.

Het Energiearmoedeplan 2030 heeft als strategische doelstelling het substantieel verminderen van het aantal en aandeel huishoudens die in energiearmoede verkeren of geconfronteerd worden met een verhoogd risico daarop. Dit beleidsplan vertrekt vanuit drie pijlers: preventieve maatregelen, curatieve maatregelen en transversale ondersteuning. Energiearmoede wordt daarbij benaderd en aangepakt als een structureel probleem dat voortvloeit uit de combinatie van enerzijds een slechte (energetische) woningkwaliteit en hoge energiekosten, en anderzijds inkomenskwetsbaarheid.

Het preventieve luik zet prioritair in op het structureel verbeteren van de energieprestatie van woningen van kwetsbare doelgroepen. Daartoe wordt een combinatie van regulerende, stimulerende en communicatieve instrumenten ingezet. Op de private huurmarkt worden normen ingevoerd (minimale EPC-eisen), een huurindexatieverbod voor energie-inefficiënte woningen en verplicht conformiteitsattest, gecombineerd met stimulansen voor verhuurders via begeleiding, premies en leningen gekoppeld aan sociale voorwaarden. In de sociale huisvesting ligt de focus op zowel uitbreiding als renovatie van het patrimonium.

Voor eigenaar-bewoners met beperkte (financiële) draagkracht wordt het ondersteuningsaanbod verder uitgebouwd, bestaande uit premies, (renteloze) leningen en intensieve renovatiebegeleiding. Specifieke instrumenten zoals het Noodkoopfonds richten zich op de meest kwetsbare eigenaars. Complementair worden laagdrempelige energiebesparende maatregelen verder uitgerold, waaronder energiescans en het verkennen van de mogelijkheden voor de implementatie van innovatieve toepassingen zoals stekkerzonnepanelen en energiedelen. Flankerende communicatie- en sensibiliseringsacties moeten het bereik en de effectiviteit van deze instrumenten verder verhogen.

[1] FOD Economie, 2026 (berekend voor 2025)

Het curatieve luik is gericht op het opvangen van acute energiearmoede. De focus ligt hierbij op schuldpreventie, het vermijden van afsluitingen en het versterken van sociale bescherming. De toegankelijkheid en effectiviteit van hulpverlening wordt versterkt via een hervorming van de Lokale Adviescommissies (LAC)[2] en verbeterde data-uitwisseling tussen de betrokken actoren. Daarnaast wordt ingezet op een vlottere doorstroming van klanten vanuit de sociale leverancier naar de commerciële markt.

Het transversale luik moet de effectiviteit van het beleid versterken via kennisopbouw en kennis- en expertisedeling, onderzoek en monitoring en samenwerking met lokale actoren. Digitale inclusie wordt als een transversale doelstelling geïntegreerd, met aandacht voor het vermijden van uitsluiting bij de verdere digitalisering van dienstverlening.

Het Energiearmoedeplan 2030 zal zich ook in het bijzonder richten op jongeren in de transitieleeftijd. In deze levensfase kopen of huren zij een eerste woning en krijgen zij vaak voor het eerst te maken met energiecontracten en -facturen. Om die reden hebben zij nood aan correcte, op maat gemaakte informatie, concrete tools en praktische handvatten rond essentiële levensvaardigheden. Dit leidt tot een groter bewustzijn over energiebesparing en versterkt hun weerbaarheid.

Kort samengevat wordt verder ingezet op een structurele en geïntegreerde beleidsaanpak, waarbij preventieve maatregelen gericht op het verbeteren van de energieprestatie van woningen van kwetsbare doelgroepen, worden aangevuld met gerichte curatieve bescherming. Door de transversale focus op kennis- en expertisedeling toegespitst op de identificatie van en participatie door kwetsbare huishoudens wordt beoogd de impact van het beleid te maximaliseren.

1. SITUERING

In 2015 werd het eerste Energiearmoedeprogramma opgesteld via een participatief proces met een brede groep van stakeholders. Het programma bevatte 34 actievoorstellen die enerzijds focusten op de bescherming tegen afsluiting van de levering van aardgas en elektriciteit en anderzijds op het bevorderen van het rationeel energiegebruik bij kwetsbare doelgroepen. Over een periode van zes jaar werd het merendeel van deze acties uitgevoerd.

In de visienota Energiearmoedeplan 2025 uit 2021 lag de focus nog sterker op de verbetering van de energie-efficiëntie van woningen als structurele maatregel om energiearmoede te voorkomen. Daarnaast richtte dit tweede plan zich op curatieve maatregelen om de afsluiting van de energietoevoer te vermijden en de inschakeling van hulpverlening op gepaste momenten te versnellen.

Het Regeerakkoord 2024-2029[3] vermeldt expliciet het belang dat klimaatmaatregelen sociaal rechtvaardig en betaalbaar zijn voor de brede samenleving. In de Beleidsnota Energie en Klimaat 2024-2029[4] werd de doelstelling opgenomen om "*het sociaal energie-en klimaatbeleid te versterken via een nieuw Energiearmoedeplan en een Vlaams Sociaal Klimaatplan dat extra middelen en maatregelen voorziet voor kwetsbare doelgroepen*".

[2] De LAC bestaat uit een maatschappelijk assistent van het OCMW, de netbeheerder, en eventueel de schuldbemiddelaar van de klant. Het OCMW onderzoekt eerst de situatie van de klant. Als het probleem niet opgelost kan worden, bespreekt de LAC het dossier op een vergadering. Ook de klant wordt uitgenodigd op de vergadering om zich te verdedigen. De LAC formuleert dan een advies over de (al dan niet voorwaardelijke) afsluiting.

[3] Regeerakkoord Vlaamse Regering 2024-2029

[4] Beleidsnota 2024-2029 Energie en klimaat

In de BBT 2026: Energie en Klimaat[5] is over het Energiearmoedeplan 2030 het volgende opgenomen: "*De visienota 'Energiearmoede 2025' tekende de krijtlijnen uit van het sociaal energiebeleid voor de periode 2022-2025. Daarop voortbouwend en met het oog op een substantiële versterking van de strijd tegen energiearmoede, werk ik in de loop van 2026 een Energiearmoedeplan 2030 uit. In het plan zal de focus liggen op acties die zorgen voor een gevoelige opschaling van preventieve doelgroepgerichte acties die de energie-efficiëntie van woningen verhogen en op die manier zorgen voor een lagere energiefactuur. Het gaat dan om een combinatie van (uitbreiding van) financiële en ontzorgende instrumenten voor de doelgroep lagere inkomens (MVP, MVL, Noodkoopfonds, MVB, toegang tot hernieuwbare energie en warmtepompen, …). Daarnaast blijft het vermijden van afsluiting van energielevering natuurlijk ook een prioriteit via verdere optimalisatie van de sociale openbare dienstverplichtingen (SODV).*"

En verder ook: "*Een versterkt Energiearmoedeplan bundelt hiervoor instrumenten voor sociale bescherming (o.a. minimale levering aardgas en elektriciteit) en advies, begeleiding, financiële ondersteuning en financiering bij renovatie*".

Het onderstaande Energiearmoedeplan 2030 bouwt voort op de doelstellingen uit de vorige beleidsplannen, **met als hoofddoelstelling een daling van het aantal Vlaamse huishoudens dat leeft in energiearmoede of het risico loopt om hiermee geconfronteerd te worden**. Deze hoofddoelstelling wordt uitgewerkt in verschillende beleidslijnen gekoppeld aan preventieve, curatieve en transversale beleidsacties.

A. EVALUATIE VAN HET ENERGIEARMOEDEPLAN 2025

De visienota Energiearmoedeplan 2025 werd goedgekeurd door de Vlaamse Regering in december 2021. Dit plan kaderde in een context waarbij de COVID-19 crisis bijna achter de rug was en geopolitieke ontwikkelingen zorgden voor een snelle stijging van de energieprijzen naar historisch hoge niveaus. Dit ging gepaard met groeiende Europese aandacht voor het energiearmoedethema, met de Green Deal, het 'Fit for 55'-pakket met aandacht voor de sociale dimensie van het klimaatbeleid, en het voorstel van de Europese Commissie over het Sociaal Klimaatfonds.

Het Energiearmoedeplan 2025 bestond uit een preventief en curatief luik waarin 15 gebundelde maatregelen werden opgenomen en waarvan 13 van de 15 maatregelen werden uitgevoerd. De begeleidingstrajecten rond energiebesparing voor sociale huurders werden niet opgezet, omdat werd beslist om af te stappen van projectoproepen. Daarnaast werd een herwerking van de goede praktijk afbetalingsplannen voorbereid door het VEKA, maar konden de gesprekken met de stakeholders en energieleveranciers hierover nog niet worden afgerond. Hierom werd deze actie opnieuw opgenomen in het onderstaande Energearmoedeplan 2030 (actie 22).

Binnen het preventieve luik werd voor wat betreft Mijn VerbouwPremie, Mijn VerbouwLening en Mijn Energiescan afgestapt van een toekenning op basis van statuut. Voor Mijn VerbouwLening werd het leningsbedrag opgetrokken naar 60.000 euro en werd de looptijd verlengd naar 25 jaar. De collectieve renovatiebegeleidingspremie of burenpremie, de opvolgscan type 2 en de huur- en isolatiepremie werden stopgezet als aparte ontzorgende initiatieven en vervangen door gecentraliseerde renovatiebegeleiding onder de noemer van Mijn VerbouwBegeleiding. Binnen het Energiearmoedeplan 2030 zijn maatregelen opgenomen die een versterking van de instrumenten Mijn VerbouwPremie (actie 2, 8 en 11), Mijn VerbouwLening (actie 3, 9 en 12) en Mijn VerbouwBegeleiding (actie 4 en 13) beogen gericht op het stimuleren van renovaties van woningen van eigenaars met een laag inkomen, sociale of private huurders.

[5] Beleids- en begrotingstoelichting naar aanleiding van de begrotingsopmaak 2026: Energie en Klimaat

Verder werden beschermingsmaatregelen genomen in het kader van de uitfasering van het uitsluitend nachttarief en de invoer van het capaciteitstarief om de impact hiervan voor huishoudens zonder het sociaal tarief te beperken. Zo werd bijvoorbeeld de minimale levering die wordt toegekend door de OCMW's tijdens de winterperiode uitgebreid naar elektriciteit voor klanten met exclusief nachttarief. Ook komen klanten met een laag inkomen (categorie 3 of 4) die vandaag een warmtepomp plaatsen ter vervanging van elektrische weerstandsverwarming in aanmerking voor een verhoogde premie.

Verder werd het noodkoopfonds, waarbij huishoudens met beperkte financiële middelen beroep kunnen doen op een renteloze bulletlening, hervormd. Er werd afgestapt van projectoproepen, OCMW's kunnen vandaag doorlopend een project indienen en de werkingsvergoeding per woning werd opgetrokken naar 9.000 euro. Tijdens deze legislatuur worden initiatieven genomen om ervoor te zorgen dat meer noodkopers in Vlaanderen gebruik kunnen maken van de noodkooplening (actie 14).

Binnen de sociale huurmarkt werd ingezet op de renovatie van sociale woningen, wat met middelen vanuit het Sociaal Klimaatfonds wordt verdergezet (actie 10). Voor de renovatie van appartementsgebouwen werd bij het vorige plan de financiële ondersteuning via het raamcontract voor de opmaak van een renovatiemasterplan en aansluitende begeleiding en coaching van verenigingen van mede-eigenaars opgezet, wat eveneens wordt hernomen in dit plan (actie 15).

Binnen het curatieve luik heeft de netbeheerder het aantal autonome stroombegrenzers bij klanten van de sociale leverancier verlaagd van 545 eind 2020 naar 59 begin 2026. Binnen het Energiearmoedeplan 2030 wordt de volledige uitfasering hiervan verder jaarlijks opgevolgd (actie 31). Daarnaast heeft Fluvius een dataplatform ontwikkeld dat inzet op de gegevensuitwisseling tussen de netbeheerder en de OCMW's opdat zij proactief bij personen met een risico op energiearmoede hulpverlening kunnen aanbieden. Tot slot werden, naar aanleiding van de invoering van de digitale meter, wijzigingen ingevoerd aan de sociale openbaredienstverplichtingen in juli 2022, die werden geëvalueerd met de inbreng van stakeholders en de doelgroep.

B. STAKEHOLDEROVERLEG

In november 2025 werden twee stakeholderconsultaties georganiseerd ter voorbereiding van het Energiearmoedeplan 2030. De eerste sessie op 12 november 2025 focuste op het curatieve luik, met onder meer maatregelen in het kader van de sociale openbare dienstverplichtingen en Fluvius als sociale leverancier. Hieraan namen 17 stakeholders deel met een brede vertegenwoordiging van middenveldorganisaties, lokale besturen en hulpverleningsactoren.

De tweede sessie vond plaats op 26 november 2025 en ging dieper in op de preventieve maatregelen, met een focus op de renovatie van woningen en alternatieve manieren om energiebesparing te realiseren bij kwetsbare huishoudens. Aan deze sessie namen 22 stakeholders deel, waaronder Energiehuizen, middenveldorganisaties, OCMW's en sectororganisaties. Stakeholders die niet fysiek aanwezig konden zijn, kregen de mogelijkheid om nadien schriftelijke input te bezorgen.

Met betrekking tot het curatieve luik kwamen vanuit de stakeholders vragen en bezorgdheden over de werking van de lokale adviescommissies. Zo wordt gevraagd om terug te keren naar een gefaseerd systeem met meerdere beslissingen, waarvan sommige werkingen zijn afgestapt, om meer ruimte te bieden voor begeleiding. Daarnaast worden kansen gezien in het stimuleren van de samenwerking met CAW's, Energiehuizen en scanbedrijven. Tijdens het overleg werden bezorgdheden gesignaleerd over de bescherming tegen afsluiting bij warmte, waarvan de procedure verschilt van aardgas, en waarmee de eerste OCMW's binnen de LAC-werking worden geconfronteerd.

Vervolgens kwam uit het overleg de vraag om een regelgevende basis te voorzien die bepaalt dat personen die voor hun levensbehoud afhankelijk zijn van elektriciteit niet afgesloten kunnen worden van de toevoer. De stakeholders zien voordelen in het invoeren van een systeem van prepayment op de commerciële markt voor klanten die hiermee hun verbruik beter kunnen opvolgen. Ze vragen wel om oog te hebben voor het behoud van de bestaande bescherming tegen afsluiting. Tot slot stellen bepaalde organisaties voor om de forfaitaire schadevergoeding die energieleveranciers kunnen opleggen te plafonneren of te verbieden.

Met betrekking tot het preventieve luik wordt door de stakeholders extra aandacht gevraagd voor renovaties op de private en sociale huurmarkt. Zij waren alvast tevreden met het verbod op de huurprijsindexatie vanaf 2028 en het voornemen van de Vlaamse Regering om meer sociale woningen te renoveren. Binnen het overleg werd de nood aan renovatiebegeleiding voor verhuurders aangekaart. Verder schatten stakeholders de impact van het noodkoopfonds voor de doelgroep hoog in, en vragen ze om dit bijvoorbeeld ook inzetbaar te maken voor het financieren van het eigen aandeel bij het uitvoeren van werken aan de gemeenschappelijke delen van een appartementsgebouw. Daarnaast wordt het belang van de energiescan benadrukt en werd gevraagd om verder in te zetten op de herkenbaarheid van de Energiehuizen. Tot slot vroegen de stakeholders in het algemeen aandacht voor digitale inclusie en toegankelijke communicatie, in het licht van de verdere digitalisering van de energiemarkt en overheidsdiensten.

C. LINK MET HET SOCIAAL KLIMAAT PLAN (2026 – 2032)

Om de sociale impact van de geplande invoering van ETS2 vanaf 2028 te compenseren, werd op Europees niveau het Sociaal Klimaatfonds opgericht, gefinancierd met een deel van de veilinginkomsten uit ETS1 en ETS2. Voor de periode 2026-2032 kunnen de lidstaten middelen uit dit fonds ontvangen via een Sociaal Klimaatplan dat wordt ingediend bij de Europese Commissie. Binnen België werd overeengekomen dat elke entiteit een eigen bijdrage levert aan het Belgische Sociaal Klimaatplan.

Het Vlaamse luik van dit plan zet sterk in op de ondersteuning van kwetsbare huishoudens bij de energietransitie en de renovatie van woningen. Daartoe worden onder meer Mijn VerbouwPremie, Mijn VerbouwLening en Mijn VerbouwBegeleiding financieel versterkt, aangevuld met een warmtepomppremie voor noodkopers. De steun richt zich in eerste instantie op eigenaar-bewoners met de laagste inkomens, maar ook eigenaar-verhuurders komen in aanmerking om zo investeringen in de private huurmarkt te stimuleren. Daarnaast ontvangen woonmaatschappijen renovatiesubsidies voor de opwaardering van hun patrimonium.

De maatregelen uit het Vlaamse Sociaal Klimaatplan (luik Gebouwen) zijn integraal opgenomen in dit Energiearmoedeplan en vormen een belangrijk onderdeel van het preventieve beleid tegen energiearmoede. Aanvullend wordt met dit plan ingezet op huishoudens die wegens beperkte financiële middelen of hun statuut als huurder geen beroep kunnen doen op renovatiemaatregelen. Voor hen worden energie-efficiënte oplossingen zonder ingrijpende renovatiewerken aangeboden, zoals energiescans, stekkerzonnepanelen en thuisbatterijen. Op die manier kunnen ook deze huishoudens hun energieverbruik en energiefactuur verlagen en deel uitmaken van de energietransitie. Daarnaast bevat dit Energiearmoedeplan 2030 curatieve acties die als doel hebben om een verdere opbouw van energieschulden te vermijden en afsluiting van de energietoevoer te voorkomen, alsook transversale acties die de effectiviteit van de voorgaande acties versterken.

2. INHOUD

A. OMGEVINGSANALYSE

De Europese Richtlijn Energie-Efficiëntie (EED)[6] definieert energiearmoede als volgt:

> "*het gebrek aan toegang van een huishouden tot essentiële energiediensten die de basis vormen voor een behoorlijke levensstandaard en gezondheid, met inbegrip van voldoende verwarming, warm water, koeling, verlichting en energie voor apparaten, binnen een relevante nationale context en gezien bestaand sociaal en ander relevant nationaal beleid, als gevolg van een combinatie van factoren, waaronder ten minste onbetaalbaarheid, onvoldoende besteedbaar inkomen, hoge energie-uitgaven en slechte energie-efficiëntie van woningen*".

De Barometer Energiearmoede (2024)[7] onderscheidt drie vormen van energiearmoede, die deels met elkaar overlappen:

- zeer hoge energiekost in verhouding tot het beschikbare inkomen: het risico op **gemeten energiearmoede**;
- zeer lage energiekost in vergelijking met vergelijkbare huishoudens: het risico op **verborgen energiearmoede**;
- het ervaren van financiële moeilijkheden om de woning voldoende te verwarmen: **subjectieve energiearmoede**.

1. Oorzaken van energiearmoede

Eerste oorzaak: Onvoldoende besteedbaar inkomen

Het besteedbaar inkomen is het netto-inkomen van een huishouden dat overblijft na aftrek van belastingen, sociale premies en inkomensoverdrachten zoals alimentatie. In 2024 lag het netto persoonlijk inkomen van de Vlaamse bevolking gemiddeld op 2.316 euro per maand. In Vlaanderen had 7,7% van de bevolking een inkomen dat onder de armoededrempel ligt. In 2025 betekende dit een netto-inkomen van 1.522 euro per maand voor een alleenstaande en 3.197 euro voor een koppel met twee kinderen. (Statistiek Vlaanderen, 2025)[8].

Huishoudens met een laag besteedbaar inkomen zullen sneller keuzes moeten maken tussen het betalen van de energiefactuur en andere noodzakelijke uitgaven. Om die reden hangt energiearmoede nauw samen met algemene armoede. Het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding hanteert de definitie uit het Jaarboek Armoede van 2017, dat armoede omschrijft als "*een netwerk van sociale uitsluitingen op verschillende levensdomeinen die intens met elkaar verweven zijn, zoals onderwijs, werk, vrijetijdsbesteding, huisvesting en gezondheid*"[9].

Tweede oorzaak: Hoge energiekosten

Betalingsproblemen voor energie ontstaan ofwel omdat de energie-uitgaven structureel een te groot deel van het maandelijks besteedbaar inkomen innemen, ofwel door onverwacht hoge jaarafrekeningen als gevolg van prijsstijgingen, een hoger (winter-)verbruik of te lage voorschotten. Af te betalen schulden vergroten op hun beurt de energie-uitgaven, waardoor de kans op een structurele betalingsproblematiek stijgt.

De oorlog in Oekraïne leidde vanaf 2022 tot een sterke stijging van de energieprijzen in Europa. Deze prijsstijgingen vertaalden zich rechtstreeks in hogere energiefacturen en meer betalingsproblemen voor huishoudens. De effecten hiervan werden vooral zichtbaar in 2023. Onderstaande tabel toont

[6] Richtlijn (EU) 2023/1791 van het Europees Parlement en de Raad van 13 september 2023 betreffende energie-efficiëntie en tot wijziging van Verordening (EU) 2023/955 (herschikking)
[7] Barometer Energiearmoede 2024
[8] Statistiek Vlaanderen, 2025, persoonlijk inkomen
[9] Vlaams Actieplan Armoedebestrijding 2025-2029; Jaarboek Armoede 2017

een evolutie van de betalingsproblemen bij commerciële energieleveranciers in de periode 2020-2025[10].

	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Aantal gezinnen waar minstens één ingebrekestelling naar werd verstuurd	245.228	238.479	275.405	261.369	262.470	264.505
Aantal opgestarte afbetalingsplannen	105.676	93.045	135.317	167.065	124.498	133.288
Gemiddeld afbetalingsbedrag per maand (in euro)	117,496	127,31	164,06	166,47	139,2	131,3
Gemiddeld uitstaande schuld (in euro)	624,52	637,15	907,73	1.189,48	937,18	844,9

Vanaf 2024 is een daling te zien over alle indicatoren heen met betrekking tot commerciële energieschulden. Sinds 2026 zorgt het gewapend conflict in Iran echter opnieuw voor spanningen op de energiemarkt. Hoewel de prijsstijging voorlopig beperkter is dan in 2022, is de inschatting dat de onstabiele geopolitieke situatie opnieuw tot prijsstijgingen en betalingsproblemen kan leiden.

Daarnaast wordt de energiemarkt steeds complexer, wat het voor huishoudens moeilijker maakt om hun voorschotten juist in te schatten of om voor het meest voordelige tarief te kiezen.

Derde oorzaak: Energie-inefficiënte woningen

In Vlaanderen is 52% van de eengezinswoningen en 41% van de appartementsgebouwen voor 1970 gebouwd. Daarnaast dateert een aanzienlijk deel van de eengezinswoningen (27%) van voor 1945[11]. Het Vlaamse woningbestand wordt dus gekenmerkt door een groot aandeel oude gebouwen, wat een belangrijke impact heeft op de energieprestatie ervan. Dit heeft op zijn beurt een invloed op de energiekosten van een huishouden.

Volgens cijfers van 2023 voldeed 7% van de Vlaamse woningen niet aan de minimale normen voor dakisolatie en dubbele beglazing. Binnen dit segment is er een oververtegenwoordiging van ouderen, huishoudens met lagere inkomens en alleenstaanden (Steunpunt Wonen, 2025)[12].

Slecht geïsoleerde woningen hebben een hogere verwarmingsbehoefte en drijven de energiekosten op die manier naar omhoog. Huishoudens in deze situatie grijpen hierdoor soms naar elektrische toestellen als bijverwarming met een hoog verbruik of alternatieve, ongezondere verwarmingstoestellen.

2. Energiearmoede in Vlaanderen

In 2025 liep 13,8%, ofwel één op zeven Vlaamse huishoudens, een risico op energiearmoede. 10,7% van de huishoudens werd getroffen door gemeten energiearmoede. Dit zijn huishoudens waarvan de verhouding van de energiekost ten opzichte van het beschikbaar inkomen meer dan tweemaal de mediane verhouding is van alle huishoudens. Bij 2,3% van de huishoudens lag de energiefactuur significant lager dan bij vergelijkbare huishoudens. 1,4% van de huishoudens gaf aan het financieel moeilijk te hebben om hun woning voldoende warm te houden in de winter (FOD Economie, 2026).

Vergeleken met de andere Belgische gewesten kent Vlaanderen een lager aandeel energiearmoede. Voor de jaren 2020, 2021 en 2022 bedroeg het gemiddelde percentage steeds ongeveer 15,7%[13]. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat het gemiddeld besteedbaar

[10] Cijfers uit sociale rapporten Vlaamse Nutsregulator periode 2020 – 2026
[11] Uit Gebouwrenovatieplan (bron: Statbel - Kadastergegevens op 1 januari 2025 – berekeningen auteurs)
[12] Wonen in Vlaanderen anno 2023: Steunpunt Wonen, 2025
[13] Dit gemiddelde cijfer is niet vergelijkbaar met het cijfer voor 2025 omwille van een aangepaste methodiek.

inkomen doorgaans hoger ligt in Vlaanderen (Barometer Energie- en waterarmoede, 2022)[14]. Daarnaast is het leveranciersaanbod op de commerciële energiemarkt meer gediversifieerd in Vlaanderen dan in de andere gewesten, wat zorgt voor een competitiever prijzenlandschap.

Bijkomend kent Vlaanderen een uitgebreide beschermingsprocedure. De sociale openbaredienstverplichtingen (SODV) zijn in Vlaanderen sterk uitgebouwd en juridisch verankerd, wat leidt tot een sterk geïnstitutionaliseerde aanpak van wanbetalingen en bescherming van kwetsbare afnemers. Een opvallend kenmerk hierbij is de rol van de distributienetbeheerders als sociale leverancier. Deze combinatie van netbeheer en leveringsfunctie zorgt voor een uitgebreide vorm van sociale bescherming om afsluiting te voorkomen die uniek is in Europa.

3. Gevolgen van energiearmoede

Energiearmoede heeft verstrekkende gevolgen die verder reiken dan het louter financieel niet kunnen betalen van energiekosten. Het grijpt in op meerdere levensdomeinen en kan leiden tot een structurele kwetsbaarheid voor huishoudens.

Energieschulden

In de eerste plaats leiden te hoge energiekosten, een onvoldoende besteedbaar inkomen of een energie-inefficiënte woning tot het risico op energieschulden. Af te betalen schulden vergroten op hun beurt de totale uitgaven voor energie, waardoor de kans op een structurele betalingsproblematiek stijgt.

Een schuldenproblematiek die te hard uit de hand loopt, kan in het slechtste geval leiden tot een afsluiting van de energietoevoer. In dit geval belandt het huishouden in een situatie waarin het geen toegang meer heeft tot een groot deel van hun basisbehoeften, wat verstrekkende gevolgen heeft op alle levensdomeinen. In 2025 werden 1.943 gezinnen afgesloten van elektriciteit en 1.608 van aardgas, waarvan ongeveer 9 op 10 van de afsluitingen gebeurde bij niet-beschermde afnemers (Vlaamse Nutsregulator, 2026)[15].

De afwezigheid van energieschulden betekent echter niet automatisch dat er geen probleem is. In veel gevallen zullen huishoudens kiezen tussen energie-uitgaven of andere uitgaven. Daarnaast reageert een deel van de huishoudens op hoge energiekosten door, zoals hierboven vermeld, extreem weinig energie te gebruiken. Dit zorgt echter voor een situatie waarin het minimaal levenscomfort niet bereikt wordt, met negatieve gezondheidseffecten als gevolg.

Gezondheidsproblemen

Internationale studies tonen aan dat woningen die onvoldoende verwarmd worden, slecht geïsoleerd zijn, of kampen met vocht- en schimmelproblemen, het risico verhogen op ademhalingsaandoeningen zoals astma, chronische bronchitis, en cardiovasculaire aandoeningen (Ballesteros-Arjona et al., 2022; Lee et al., 2022; Watson et al., 2019)[16]. Koude en ongezonde woningen worden bovendien systematisch geassocieerd met meer huisartsbezoeken en ziekenhuisopnames, een verhoogd gebruik van medicatie en hogere wintersterfte, vooral bij ouderen en personen met een chronische aandoening (Jamie-Leigh & Garlick, 2018; Marmot Review Team, 2011; van Maurik et al., 2021[17];).

Daarnaast veroorzaakt energiearmoede een aanzienlijke mentale belasting. De stress van financiële onzekerheid en slechte woonomstandigheden leidt tot angst, depressie en slaapstoornissen, wat ook

[14] Barometer Energie- en waterarmoede, 2022
[15] Vlaamse Nutsregulator, Sociaal Rapport over het jaar 2025
[16] Ballesteros-Arjona et al., 2022; Lee et al., 2022; Watson et al., 2019
[17] Jamie-Leigh & Garlick, 2018; Marmot Review Team, 2011; van Maurik et al., 2023

cognitieve prestaties aantast (Andrieux et al. 2020; Geijtenbeek et al., 2022; Thomson et al., 2013[18]; van Maurik et al., 2021).

Afwezigheid op school en werk

Ook in het onderwijs en op de arbeidsmarkt zijn de effecten van energiearmoede voelbaar. Kinderen die opgroeien in koude, vochtige of overbewoonde woningen kampen vaker met gezondheidsproblemen, vermoeidheid en concentratiestoornissen. Dit heeft effecten op leerprestaties en schoolafwezigheden (Free et al., 2009[19] & Marmot Review Team, 2011). De ervaringen van kinderen uit het project "Gent Knapt Op" tonen aan dat zij meer rust, betere studeeromstandigheden en meer concentratie ervaren na de renovatie van de woning (Van Den Broeck, et al., 2022; Maelstaf & Ferny, 2022)[20]. Bij volwassenen zijn vergelijkbare mechanismen zichtbaar op het werk: slechte woonkwaliteit leidt via gezondheidsproblemen en chronische stress tot verminderde arbeidsproductiviteit, meer ziekteverzuim en een verhoogde kwetsbaarheid in het behouden of vinden van werk (Eurofound, 2016)[21].

Maatschappelijke kosten

De impact van energiearmoede en slechte huisvesting leidt tot aanzienlijke maatschappelijke kosten. Op Europees niveau toont de hierboven vermelde studie van Eurofound (2016) aan dat investeringen in woningkwaliteit gepaard gaan met substantiële maatschappelijke baten door vermeden gezondheidskosten. De totale jaarlijkse besparing aan medische kosten in de EU-28 wordt geraamd op ongeveer 194 miljard euro. Elke 3 euro die geïnvesteerd wordt in het verlagen van gezondheidsrisico's door slechte huisvesting, genereert binnen het jaar 2 euro besparingen aan medische kosten. Aangezien woningverbeteringen ook op lange termijn effect hebben, liggen de totale baten nog hoger. Gemiddeld wordt het break-evenpunt van de investeringen voor de EU-28 landen na 1,5 jaar bereikt.

Deze bevindingen worden verder onderbouwd door onderzoek van het Building Research Establishment in het Verenigd Koninkrijk. Daaruit blijkt dat slechte woonkwaliteit jaarlijks ongeveer 1,4 miljard pond aan directe kosten veroorzaakt voor de National Health Service (NHS). Wanneer ook bredere maatschappelijke effecten in rekening gebracht worden, zoals langdurige gezondheidsproblemen, mentale klachten, productiviteitsverlies en impact op onderwijs, loopt de totale kost op tot ongeveer 18,5 miljard pond per jaar (BRE, 2021) [22].

4. Risicogroepen

Bepaalde groepen lopen een groter risico om geconfronteerd te worden met energiearmoede.

Huurders

Huurders zijn bijzonder kwetsbaar voor energiearmoede. In 2022 kampte 45,5% van de sociale huurders en 33,0% van de particuliere huurders met energiearmoede, tegenover 15% van de huiseigenaars (Barometer energiearmoede, 2024). Ongeveer een kwart van de Vlaamse huishoudens huurt privaat, en ongeschikte woningen met structurele gebreken komen het meest voor op de private huurmarkt (Steunpunt Wonen, 2025). Omwille van de split incentive tussen verhuurder en huurder bij energetische renovaties verloopt het verbeteren van de energetische prestaties op de huurmarkt moeizaam.

[18] Andrieux et al. 2020; Geijtenbeek et al., 2022; Thomson et al., 2013
[19] Free et al., 2009
[20] van den Broeck et al., 2022; Maelstaf & Ferny, 2022
[21] Eurofound, 2016
[22] BRE, 2021

Huishoudens met een laag inkomen en/of armoederisico

De woningen van eigenaars met lage inkomens hebben vaker structurele gebreken. Ongeveer één op drie van de eigenaar-bewoners bevindt zich in de twee laagste inkomenskwintielen. Bij die huishoudens komt het vaker voor dat woningen in slechte fysieke staat zijn dan bij huishoudens met hogere inkomens (Steunpunt Wonen, 2025). Daarnaast is er een significante overlap tussen armoede en het risico op energiearmoede. 20,3 % van de Belgische huishoudens liep een risico op armoede en sociale uitsluiting in 2024. Iets meer dan de helft van hen liep ook een risico op energiearmoede (FOD Economie, 2025)[23].

Alleenstaanden en éénoudergezinnen

Op 1 januari 2025 woonden iets meer dan 990.000 personen in Vlaanderen alleen en 249.000 personen waren alleenstaande ouders (Statistiek Vlaanderen, 2025)[24]. Het hebben van slechts één inkomen vergroot het risico op betaalbaarheidsproblemen en op energiearmoede. In 2022 was 61,7% van de huishoudens in energiearmoede alleenstaand, wat een sterke oververtegenwoordiging is vergeleken met hun aandeel in de totale huishoudensverdeling waar ze ongeveer een derde vormen (Barometer Energiearmoede, 2024).

Ook eenoudergezinnen zijn oververtegenwoordigd bij de huishoudens in energiearmoede. Waar ze maar 5,6% van alle huishoudens vertegenwoordigen, vertegenwoordigen ze 9,5% van de huishoudens in energiearmoede (Barometer Energiearmoede, 2024). Daarnaast voldoet 65% van de woningen waarin éénoudergezinnen wonen niet aan de minimale kwaliteitsnormen, het hoogste percentage vergeleken met andere huishoudtypes. Woningen met structurele woningkwaliteitsgebreken komen het vaakst voor bij zowel alleenstaanden als éénoudergezinnen (14-18% van de woningen bij deze huishoudtypes) (Steunpunt Wonen, 2025).

Ouderen

65-plussers hebben een hoger dan gemiddelde kans op energiearmoede. In 2022 werd 27,8% van de 65-plussers geconfronteerd met energiearmoede. In de andere leeftijdsgroepen ligt het percentage dat in energiearmoede leeft op of onder 16% (Barometer Energiearmoede, 2024). Deze doelgroep kent tegelijk ook een hoog aandeel woningeigenaarschap. In Vlaanderen is drie op vier huishoudens met een referentiepersoon van 65 jaar of ouder eigenaar van de woning (Steunpunt Wonen, 2025). Dit brengt zowel kansen (potentieel tot renovatie om het energieverbruik te verminderen) als drempels (moeilijk te overtuigen en te informeren rond renovatie) met zich mee.

Personen met een lage (digitale) geletterdheid

Personen met lage (digitale) geletterdheid vormen eveneens een risicogroep voor energiearmoede. 18% van de volwassenen is laaggeletterd en heeft moeite met formulieren, digitale loketten en complexe taal. Digitalisering vergroot de kloof: 59% van de mensen met een laag inkomen en 68% van wie maximaal lager secundair onderwijs volgde, is digitaal kwetsbaar. Zij missen vaak internet, geschikte apparatuur of ondersteuning, waardoor rechten, premies, hulp, of een geschikt energieleveringscontract hen minder bereiken (Interfederaal steunpunt tot bestrijding van armoede, 2026).

Jongeren

De meest recente armoedecijfers voor Vlaanderen (Statistiek Vlaanderen, 2026[25]) geven aan dat het risico op armoede verschillend is naar leeftijd. In 2025 lag het aandeel personen onder de armoededrempel het hoogst in de jongste leeftijdsgroepen (o.a. bij jongeren 16 tot 24 jaar). Het gaat enerzijds over jongeren die in een huishouden met een hoog armoederisico wonen, zoals éénoudergezinnen of grotere gezinnen en anderzijds over jonge (startende) huishoudens. Daarnaast zijn jonge huishoudens vaker huurder en wonen ze gemiddeld vaker in een meergezinswoning, wat ook gepaard gaat met een hoger risico op energiearmoede (Barometer Energiearmoede, 2024).

[23] FOD Economie, 2025
[24] Statistiek Vlaanderen, 2025, bevolking naar positie in het huishouden
[25] Statistiek Vlaanderen, 2026, bevolking in armoede of sociale uitsluiting

B. BELEIDSCONTEXT

1. Europese beleidscontext

Energiearmoede is in de voorbije 15 jaar uitgegroeid van een sociaal aandachtspunt tot een structureel beleidsdoel binnen het Europees energie- en klimaatbeleid. In 2009 werd in de Elektriciteitsrichtlijn[26] voor het eerst expliciet verwezen naar kwetsbare afnemers. Een bredere sociaal-politieke verankering volgde in 2017 met de Europese pijler van sociale rechten[27], waarin toegang tot energie als een essentiële dienst wordt benadrukt. Met het Clean Energy for All Europeans-pakket[28] werd energiearmoede in 2019 voor het eerst systematisch gekoppeld aan de nationale energie- en klimaatplannen (NEKP's). Ondersteunende initiatieven zoals het Energy Poverty Observatory en later de Energy Poverty Advisory Hub versterkten deze beleidsopbouw. De eerste aanbeveling Energiearmoede van 2020[29] legde bovendien de structurele link tussen energiearmoede, slechte woningkwaliteit en renovatiebeleid bloot.

Met Fit for 55 (2021–2024)[30] werd energiearmoede definitief ingebed in het Europees regelgevend kader m.b.t. energie en klimaat. De herziene Energie-Efficiëntierichtlijn (EED) en Richtlijn Energieprestatie van Gebouwen (EPBD), de hervorming van de energiemarkt en het Sociaal Klimaatfonds vormen samen een coherent kader dat lidstaten verplicht kwetsbare huishoudens te identificeren, hen prioritair te ondersteunen in renovatie- en energie-efficiëntiebeleid, marktbescherming te voorzien en financiële compensatie te bieden. Lidstaten moeten een verplicht aandeel energiebesparing realiseren bij kwetsbare groepen en negatieve sociale effecten vermijden. De EPBD verplicht bovendien specifieke renovatietrajecten voor energiearme huishoudens in nationale plannen.

De energiecrisis van 2021–2023 fungeerde als stresstest voor het Europese energiearmoedebeleid en leidde tot de EU Toolbox voor prijsstijgingen en de oprichting van de coördinatiegroep Energiearmoede. De crisis maakte duidelijk dat marktmechanismen op zich onvoldoende bescherming bieden en versnelde de aandacht voor structurele oplossingen zoals renovatie en gerichte steun. Het Citizen Energy Package (2026) erkent tot slot dat er niet overal even sterk wordt ingezet op de implementatie van EU-regelgeving rond energiearmoede en verschuift de focus naar energieburgerschap, betaalbaarheid en betere implementatie, al blijft kritiek bestaan op het ontbreken van bindende verplichtingen.

2. Belgische en Vlaamse beleidscontext

Het Belgische energiearmoedebeleid wordt gekenmerkt door een veelheid aan betrokken actoren, verdeeld over verschillende beleidsniveaus.

De federale overheid is bevoegd voor de vaststelling en regulering van energietarieven, waaronder het sociaal tarief[31]. Ook consumentenbescherming, het Sociaal Verwarmingsfonds en het Gas- en Elektriciteitsfonds behoren tot de federale bevoegdheid. Hiermee worden middelen voor budget- en schuldhulpverlening bij de OCMW's gefinancierd worden en financiële steun bij de betaling van energiefacturen kan worden geboden.

---

[26] Richtlijn 2009/72/EG van het Europees Parlement en de Raad van 13 juli 2009 betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor elektriciteit en tot intrekking van Richtlijn 2003/54/EG

[27] Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's: Establishing a European Pillar of Social Rights

[28] Website Europese Commissie, Clean energy for all Europeans package

[29] Aanbeveling (EU) 2020/1563 van de Commissie van 14 oktober 2020 over energiearmoede

[30] Website Europese Commissie, Fit for 55

[31] Het sociaal tarief is een verlaagd energietarief voor elektriciteit, aardgas en warmte, dat toegekend wordt aan huishoudens waarvan minstens één persoon onder een bepaalde doelgroep valt.

Het thema energiearmoede wordt op federaal niveau opgevolgd door de POD Maatschappelijke Integratie en de FOD Economie. In het Federaal plan tegen armoede en ongelijkheid[32] werden enkel acties opgenomen die specifiek gericht zijn op het bestrijden van energiearmoede, waaronder de opwaardering van het Gas- en Elektriciteitsfonds en de hervorming van het sociaal tarief. Dit laatste voorstel is ook expliciet opgenomen in het Federale Regeerakkoord 2025-2029[33], naast de hervorming van het Sociaal Verwarmingsfonds, een aanpassing van de verjaringstermijn voor energiefacturen en een verplichting aan de energieleveranciers om een voorstel tot neerwaartse aanpassingen van de voorschotten op variabele energiecontracten aan consumenten te richten als er een substantiële daling van de toepasselijke energieprijs is.

Onder de gewestelijke bevoegdheid valt, naast de beschermingsprocedure tegen afsluiting voor gas, elektriciteit en warmte, ook het energie-efficiëntiebeleid van woningen. De energie-efficiëntie van woningen maakt sinds 2015 deel uit van de minimale woningkwaliteitsnormen onder de vorm van een minimale norm voor dakisolatie en later ook voor dubbele beglazing (2020). Sinds 2020 kan aan deze normen voldaan worden als de energiescore in het EPC lager is dan de vastgestelde grenswaarde (afhankelijk van het type woning). Het niet voldoen aan deze normen geeft aanleiding tot een ongeschiktheidsverklaring van de woning. Voor deze woningen kan dan ook geen conformiteitsattest meer verkregen worden, wat tot gevolg heeft dat zij ook niet meer verhuurd kunnen worden vanaf 2030. Handhaving van de woningkwaliteitsnormen houdt dan ook handhaving van de energetische normen in en vormt op die manier een bescherming van huurders.

In het Vlaams Regeerakkoord 2024-2029 werd aangekondigd dat de Vlaamse Regering zal inzetten op het ondersteunen van energetische maatregelen binnen renovaties om het sociale karakter van de klimaattransitie te verzekeren en energiearmoede te bestrijden. In de Beleidsnota Energie en Klimaat wordt dit engagement omgezet in de strategische doelstelling om het sociaal energie- en klimaatbeleid te versterken.

Tijdens de vorige legislatuur werd sterk ingezet op de overstap naar inkomen als centraal toekenningscriterium voor maatregelen. In verschillende fases werden de voorwaarden voor alle ondersteuningsinstrumenten gewijzigd naar inkomenscategorieën. Deze legislatuur werd verder ingezet op de harmonisering van de verschillende inkomensgebaseerde maatregelen naar 4 inkomenscategorieën, waarbij inkomenscategorie 1 de hoogste en inkomenscategorie 4 de laagste inkomens[34] omvat.

Omwille van overlappende bevoegdheden tussen de twee beleidsdomeinen vereist energiearmoedebeleid een sterke samenwerking tussen de beleidsvelden Wonen en Energie. De acties met betrekking tot energiearmoede en het sociaal energiebeleid worden bovendien mee opgevolgd door het Departement Zorg in het kader van het Vlaams actieplan armoedebestrijding, waarin betaalbaar en duurzaam wonen en de strijd tegen onderbescherming[35] en schulden als speerpunten werden opgenomen.

Armoedebestrijding wordt binnen de Vlaamse context opgevat als een domeinoverschrijdend thema. Dit vertaalt zich enerzijds in het Horizontaal Permanent Armoedeoverleg, waarvoor ieder beleidsdomein aandachtsambtenaren afvaardigt. Anderzijds wordt ieder beleidsdomein geacht om minstens twee keer per jaar in overleg te gaan met het Vlaams Netwerk tegen armoede om beleidsinitiatieven te toetsen aan de visie en de ervaring van de doelgroep en voorstellen tot bijsturing te formuleren. Bijkomend wordt aangeraden om voor nieuwe of sterk gewijzigde regelgeving een impactanalyse uit te voeren in de vorm van een armoedetoets. Dit zorgt ervoor dat initiatieven die gericht zijn op het bestrijden van energiearmoede de doelgroepen ook effectief bereiken, en dat andere beleidsinitiatieven geen negatieve armoede-effecten met zich meebrengen.

[32] Federaal Plan tegen Armoede en Ongelijkheid, 2025-2029

[33] Federaal Regeerakkoord 2025-2029

[34] Mijn VerbouwPremie voor eigenaar-bewoner

[35] situaties waarin mensen hun sociale rechten niet opnemen omwille van drempels

C. ENERGIEARMOEDEPLAN 2030

Volgend uit de bovenstaande omgevingsanalyse worden in de volgende hoofdstukken de verschillende acties van het Energiearmoedeplan 2030 geformuleerd.

De sterkste focus gaat naar preventieve acties met als doelstelling om energiearmoede te voorkomen via structurele maatregelen die focussen op het realiseren van energiebesparing. De vier eerste subdoelstellingen richten zich op het uitvoeren van renovatiewerken om de woningen van kwetsbare private huurders, sociale huurders, kwetsbare eigenaars en eigenaars of bewoners van appartementen zowel kwalitatief als energetisch te verbeteren. Voor sommige huishoudens is het uitvoeren van renovatiewerken aan de woning echter niet mogelijk, omdat ze ondanks steunmaatregelen nog steeds onvoldoende financiële middelen hebben of omdat ze huurder zijn. Daarom is het belangrijk om blijvend in te zetten op alternatieve energiebesparende maatregelen die geen renovatiewerken zijn, wat wordt beoogd met de vijfde subdoelstelling.

In sommige gevallen bouwen huishoudens toch energieschulden op of hebben zij een verhoogd risico hierop. Het tweede luik van dit Energiearmoedeplan 2030 focust op curatieve acties, met als doel om in dit geval een verdere opbouw van energieschulden en uiteindelijk afsluiting van de energietoevoer te vermijden. Het derde luik focust op een aantal transversale acties, die de nodige ondersteuning moeten bieden in het realiseren van de acties uit de eerste twee luiken.

D. OVERZICHT VAN DE ACTIES

Type actie	Titel	Trekker(s)
Preventief	Actie 1: Handhaving woningkwaliteitsnormen	Agentschap Wonen in Vlaanderen
Preventief	Actie 2: Uitbreiding van Mijn VerbouwPremie voor particuliere verhuurders onder voorwaarden	Agentschap Wonen in Vlaanderen
Preventief	Actie 3: Verhoogde rentekorting van Mijn VerbouwLening voor particuliere verhuurders onder voorwaarden	VEKA
Preventief	Actie 4: Uitbreiding van Mijn VerbouwBegeleiding naar verhuurders	VEKA en Agentschap Wonen in Vlaanderen
Preventief	Actie 5: Communicatiecampagne naar verhuurders	Agentschap Wonen in Vlaanderen
Preventief	Actie 6: Bindend sociaal objectief (BSO) voor lokale besturen	Agentschap Wonen in Vlaanderen
Preventief	Actie 7: Versterken van het sociaal beheersrecht	Agentschap Wonen in Vlaanderen
Preventief	Actie 8: Verhoging Mijn VerbouwPremie voor verhuurders aan een woonmaatschappij	Agentschap Wonen in Vlaanderen
Preventief	Actie 9: Verhoging rentekorting van Mijn VerbouwLening voor (toekomstige) verhuurders aan een woonmaatschappij	VEKA
Preventief	Actie 10: Renovatie van sociale woningen	Agentschap Wonen in Vlaanderen
Preventief	Actie 11: Versterking van Mijn VerbouwPremie voor eigenaars met een laag inkomen	VEKA
Preventief	Actie 12: Verhoging rentekorting van Mijn VerbouwLening voor eigenaars met een laag inkomen	VEKA
Preventief	Actie 13: Versterking van Mijn VerbouwBegeleiding voor eigenaars met een laag inkomen	VEKA
Preventief	Actie 14: Begeleiding en financiering voor noodkopers	VEKA

Preventief	Actie 15: Versterken van de financiering en begeleiding voor verenigingen van mede-eigenaars	VEKA
Preventief	Actie 16: Onderzoek naar begeleiding en financiering van stekkerzonnepanelen en -batterijen	VEKA
Preventief	Actie 17: Uitbreiding van Mijn Energiescan	VEKA
Preventief	Actie 18: Blijven inzetten op het potentieel van energiedelen en energiegemeenschappen	VEKA
Preventief	Actie 19: Verdere uitrol huurformule energiezuinige huishoudtoestellen	VEKA
Preventief	Actie 20: Informeren en ondersteunen van jongeren die alleen gaan wonen of op zoek zijn naar een woning op maat met een focus op energiebesparing	Departement Jeugd en Agentschap Wonen in Vlaanderen
Preventief	Actie 21: Leidraad warmte- en koelingsplanning kwetsbare doelgroepen voor lokale besturen	VEKA
Curatief	Actie 22: Herwerken van de goede praktijk afbetaalplannen	VEKA
Curatief	Actie 23: Onderzoek naar bijkomende kosten die energieleveranciers opleggen	VEKA
Curatief	Actie 24: Uitbreiding van minimale levering elektriciteit toegekend door OCMW's naar warmtepompen	VEKA
Curatief	Actie 25: Uitbreiding van het verbod op afsluiting	VEKA
Curatief	Actie 26: Onderzoeken van bijkomende beschermingsmaatregelen tegen afsluiting bij thermische energie	VEKA
Curatief	Actie 27: Evaluatie van de lokale adviescommissies voor energie	VEKA
Curatief	Actie 28: Invoeren van een verbod op afsluiting voor personen met gezondheidsproblemen	VEKA
Curatief	Actie 29: Onderzoeken hoe schuldenvrije klanten van de sociale leverancier meer gestimuleerd kunnen worden om terug te keren naar de commerciële markt	VEKA
Curatief	Actie 30: Onderzoeken van commercieel prepayment	VEKA
Curatief	Actie 31: Evaluatie van de sociale openbaredienstverplichtingen (SODV)	VEKA
Transversaal	Actie 32: Het vergroten van de kennis en competenties over energiearmoede en het sociaal energiebeleid bij intermediairs	VEKA
Transversaal	Actie 33: Inzetten op wetenschappelijke onderbouwing van het energiearmoedebeleid	VEKA en Agentschap Wonen in Vlaanderen
Transversaal	Actie 34: Inzetten op participatie van kwetsbare doelgroepen	VEKA
Transversaal	Actie 35: Inzetten op energiearmoede in samenwerking met lokale besturen en Energiehuizen	VEKA
Transversaal	Actie 36: Inzetten op digitale inclusie	VEKA
Transversaal	Actie 37: Overleg en afstemming met het federale beleidsniveau	VEKA
Transversaal	Actie 38: Inzetten op toegankelijke communicatie rond energie(-besparing)	VEKA en Vlaamse Nutsregulator

E. PREVENTIEVE ACTIES

1. Kwaliteitsvolle en energiezuinige woningen realiseren voor kwetsbare private huurders

Actie 1: Handhaving woningkwaliteitsnormen

Trekker: Agentschap Wonen in Vlaanderen

Vanaf 2030 wordt de vereiste van een minimaal EPC-label opgenomen in de Vlaamse Codex Wonen als onderdeel van het woningkwaliteitsbeleid, naast de huidige dakisolatie- en dubbelglasnorm. Het voldoen aan het **minimaal EPC-label** zal via het technisch verslag bij de woningcontrole geëvalueerd worden. Wanneer hieraan niet voldaan wordt, zal dit aanleiding geven tot ongeschiktheid en het niet meer kunnen verhuren van de woning.

Er wordt deze legislatuur werk gemaakt van een doelgerichte invoering van een verplicht conformiteitsattest voor de volledige Vlaamse huursector (tijdspad, modaliteiten, handhaving, enz.). Hiertoe zal een kader worden uitgewerkt in overleg met de lokale besturen en andere stakeholders. De invoering ervan zal gefaseerd verlopen en gaat van start in de loop van de volgende regeerperiode. Een conformiteitsattest is op dit moment in Vlaanderen slechts verplicht in ongeveer 1 op 3 gemeenten via een gemeentelijk reglement met verschillen in (gefaseerde) invoering (bv. bepaalde wijken, stadskern, ouderdom woningen) en geldigheidsduur, en vaak dus enkel geldend voor een deel van het huurpatrimonium. Het Steunpunt Wonen voerde in 2026 een ex-ante onderzoek uit naar de effecten en randvoorwaarden van deze maatregel[36]. Uit dit onderzoek bleek dat het instrument bijdraagt aan een bredere toepassing van de minimale woningkwaliteitsnormen. Een belangrijke randvoorwaarde die wordt aangestipt is de beschikbaarheid van capaciteit (woningcontroleurs en administratieve opvolging). Andere belangrijke elementen zijn een realistische fasering, duidelijke communicatie en afwegen van uniformiteit versus lokale beleidsruimte.

Om in afwachting van het verplicht conformiteitsattest, verhuurders te stimuleren om de nodige renovaties uit te voeren, wordt vanaf 2028 een **huurindexatieverbod** ingevoerd voor woningen die de vooropgestelde energienorm voor 2030 niet halen (Vlaams Regeerakkoord 2024-2029). Concreet gaat dit over woningen met een label E of F. Dit heeft ook als doel om huurders te beschermen tegen de hoge energiekosten.

Timing: 2026 – 2028

Actie 2: Uitbreiding van Mijn VerbouwPremie voor particuliere verhuurders onder voorwaarden

Trekker: Agentschap Wonen in Vlaanderen

Het verlagen van de financiële drempel voor verhuurders kan hen ertoe aanzetten om de structurele oorzaken van energiearmoede (bij huurders), zoals slecht geïsoleerde woningen en inefficiënte en/of niet-duurzame verwarmingssystemen, aan te pakken. Op die manier worden ook huurders beschermd tegen energiearmoede. Voor particuliere verhuurders op de private huurmarkt hebben de premie en lening (actie 3) als doel om investeringen in energiezuinige en kwalitatieve huurwoningen te stimuleren.

Particuliere verhuurders die niet via een woonmaatschappij verhuren, noch onder voorwaarden, worden ingedeeld in inkomenscategorie 1 en komen in aanmerking voor premies voor warmtepompen en warmtepompboilers. Verhuurders die verhuren onder voorwaarden (zoals beperking van de huurprijs, minimaal 3 jaar de woning verhuren als hoofdverblijfplaats en beschikken over het conformiteitsattest), zullen in de toekomst met middelen uit het Sociaal Klimaatfonds voor de renovatie van de huurwoning uitgebreider kunnen gefinancierd worden via Mijn VerbouwPremie

[36] Steunpunt Wonen, 2026, Naar een verplicht conformiteitsattest

(MVP). Het premiepercentage zal voor deze groep 35% bedragen, net zoals eigenaar-bewoners uit inkomenscategorie 3.

Tegelijk wordt bij beide instrumenten (premie en lening) gewaakt over de bescherming van de huurder. Via de gestelde voorwaarden wordt de huurder beschermd tegen een hogere huurprijs of tegen stopzetting van het huurcontract.

Timing: 2027

Actie 3: Verhoogde rentekorting van Mijn VerbouwLening voor particuliere verhuurders onder voorwaarden

Trekker: VEKA

Met Mijn VerbouwLening kunnen verhuurders tot 60.000 euro lenen om isolatie- en renovatiewerken te financieren en om te investeren in duurzame energiesystemen zoals warmtepompen, warmtepompboilers, zonnepanelen of de aansluitingskost bij een warmtenet.

Voor private verhuurders gelden geen inkomensgrenzen, maar zij moeten wel aan bepaalde voorwaarden in verband met de huurprijs voldoen om in aanmerking te komen. Zo mag de huurprijs niet hoger zijn dan een gemiddelde zoals berekend via de huurschatter. Daarnaast moet een maandelijkse korting op deze maximale huurprijs toegekend worden, welke afhankelijk is van het geleende bedrag. Naast huurprijs- en kortingsbepalingen houden de voorwaarden in dat de woning gedurende minstens negen jaar met een woninghuurovereenkomst verhuurd moet worden aan een huurder die zijn hoofdverblijfplaats op het huuradres heeft en moet de verhuurder over een geldig conformiteitsattest beschikken. Door sociale voorwaarden te koppelen aan het gebruik van de lening kan naast de energetische kwaliteit ook de betaalbaarheid voor de huurder bewaakt worden.

Verhuurders die aan deze voorwaarden voldoen (vastgelegd in een verklaring op eer), krijgen vanaf januari 2026 boven op de standaard rentekorting van 3%, een korting van 2% (financiering uit het Sociaal Klimaatfonds). De wettelijke rentevoet bedraagt in 2026 4,5%. Dit betekent dat verhuurders die vandaag een Mijn VerbouwLening afsluiten geen rente moeten betalen. De netto-rentevoet kan wel nooit negatief zijn, en bedraagt dus minstens 0%.

Timing: 2026

Actie 4: Uitbreiding van Mijn VerbouwBegeleiding naar verhuurders

Trekkers: VEKA en Agentschap Wonen in Vlaanderen

Voor private verhuurders is er momenteel geen begeleidingsaanbod. Daarom wordt in de loop van 2027 het toepassingsgebied van Mijn VerbouwBegeleiding, georganiseerd door de Energiehuizen, uitgebreid met verhuurders. Deze maatregel heeft als doel om verhuurders te begeleiden die werken willen uitvoeren in het kader van de minimale woningkwaliteit, nadat in hun huurpand structurele gebreken werden vastgesteld. Met ‘structurele gebreken’ bedoelen we vochtproblemen, het niet beschikken over een veilige elektrische installatie, het ontbreken van minimale sanitaire voorzieningen of het niet voldoen aan de dakisolatie- of dubbelglasnorm. Daarnaast richt de begeleiding zich op verhuurders die nog niet voldoen aan het minimaal EPC-label dat verplicht is vanaf 2030 (zie actie 1).

Timing: 2027

Actie 5: Communicatiecampagne naar verhuurders

Trekker: Agentschap Wonen in Vlaanderen

In 2027 voorziet het Agentschap Wonen in Vlaanderen een communicatiecampagne die de focus legt op de flankerende maatregelen voor verhuurders. Concreet heeft de campagne als doel om verhuurders te informeren over de financierings- en begeleidingsmogelijkheden in het kader van hun verplichtingen.

Timing: 2027

2. Kwaliteitsvolle en energiezuinige woningen realiseren voor sociale huurders

De aangroei van het aantal sociale woningen leidt ertoe dat meer huishoudens toegang krijgen tot een betaalbare woning met een betere energetische kwaliteit. Daarnaast heeft deze aangroei ook tot effect dat huishoudens die voorheen op de private huurmarkt een woning huurden die soms van slechte energetische kwaliteit is, terecht kunnen in een kwaliteitsvolle sociale woning. Op die manier hebben maatregelen die het aanbod van sociale woningen vergroten een directe en indirecte impact op het aandeel huishoudens in energiearmoede.

Actie 6: Bindend Sociaal Objectief (BSO) voor lokale besturen

Trekker: Agentschap Wonen in Vlaanderen

Om het sociaal woonaanbod versneld uit te breiden en geografisch te spreiden, krijgt iedere gemeente een bindend sociaal objectief (BSO) opgelegd. In 2026 trad het nieuw BSO in voege voor de periode tussen 2026-2042. De nieuwe langetermijndoelstelling voor Vlaanderen (gewestelijk bindend sociaal objectief) ligt op minstens 50.000 extra sociale woningen. Voor zover dit budgettair inpasbaar is, is dit opschaalbaar naar 56.000 tegen 2042 waarvan 45.000 via het verplicht BSO per gemeente en 5.000 woningen door gemeenten die verder willen gaan dan hun verplicht BSO, opschaalbaar naar 11.000 woningen. Het gewestelijk BSO wordt doorvertaald naar de gemeenten (gemeentelijke BSO's). Als handhavingsmechanisme wordt gesteld dat gemeenten die niet voldoen aan de doelstellingen een bijdrage zullen moeten leveren aan de financiering van de huurpremie voor personen op de wachtlijst voor een sociale woning.

De gemeentelijke objectieven zullen bijgesteld worden in 2029, 2034 en 2039 op basis van geactualiseerde parameters. In 2028 vindt een eerste voortgangstoets plaats op basis van de situatie op 31/12/2027, waarbij de voortgang en inspanningen van gemeenten worden nagegaan.

Timing: 2026

Actie 7: Versterken van het sociaal beheersrecht

Trekker: Agentschap Wonen in Vlaanderen

Om op lokaal vlak het aanbod aan betaalbare woningen en de woonkwaliteit te stimuleren, kunnen gemeenten gebruik maken van het sociaal beheersrecht. Dit geeft het recht aan gemeenten om verwaarloosde, ongeschikte, onbewoonbare of leegstaande woningen tijdelijk in beheer te nemen, ze te renoveren en sociaal te verhuren. Hierbij blijft de eigenaar wel eigenaar maar verliest hij tijdelijk het genots- en beheersrecht over de woning. In de gevallen waar dit noodzakelijk is om de renovatiekosten terug te verdienen, blijft de woning minimaal 9 jaar of langer in sociaal beheer.

In de praktijk maken echter weinig gemeenten gebruik van het sociaal beheersrecht. Daarom wordt, in overleg met steden en gemeenten, nagegaan welke drempels er zijn en hoe dit instrument kan worden versterkt. Een van de drempels is de langdurige en complexe procedure, omdat er wordt ingegrepen in het eigendomsrecht.

Timing: 2026 – 2029

Actie 8: Verhoging Mijn VerbouwPremie voor verhuurders aan een woonmaatschappij
Trekker: Agentschap Wonen in Vlaanderen

Private verhuurders die verhuren via een woonmaatschappij, worden ingedeeld in inkomenscategorie 4. Hierdoor hebben ze recht op de hoogste premiebedragen voor isolatie- en renovatiewerken en warmtepompen of warmtepompboilers. Woningeigenaars die via de premie gestimuleerd worden om te investeren in de energetische kwaliteit van woningen en deze verhuren via een woonmaatschappij, dragen bij aan het verlagen van het risico op energiearmoede door het vergroten van het betaalbaar en kwalitatief huuraanbod. De woning wordt namelijk energetisch beter en blijft betaalbaar voor huurders met lage inkomens.

Via het Sociaal Klimaatplan wordt voor deze doelgroep een verhoging van de maximale premie voorzien met 10%, waardoor zij maximaal een premie van 60% in plaats van 50% van het totaalbedrag op de factuur kunnen ontvangen, onder de voorwaarde dat de woning minstens voor 9 jaar doorverhuurd wordt aan een woonmaatschappij.

Timing: 2027

Actie 9: Verhoging rentekorting van Mijn VerbouwLening voor (toekomstige) verhuurders aan een woonmaatschappij
Trekker: VEKA

Om Mijn VerbouwLening sterker te richten op woningen van huurders zijn de modaliteiten van de lening verbonden aan sociale voorwaarden. Ook (toekomstige) verhuurders aan een woonmaatschappij kunnen vanaf januari 2026 lenen aan de (via het Sociaal Klimaatfonds gefinancierde) extra rentekorting van 2% naast de standaard korting van 3% (zie actie 3). Dit wordt vastgelegd via een geschreven huurbelofte aan de woonmaatschappij op het moment van de leningsaanvraag. Zo wordt niet alleen bijgedragen aan de klimaatdoelstellingen maar ook aan het uitbreiden van het sociale woningpatrimonium.

Timing: 2026

Actie 10: Renovatie van sociale woningen
Trekker: Agentschap Wonen in Vlaanderen

De renovatie van sociale huurwoningen zal door een verbetering van de energetische staat van de woning of de verwarmingsbron een gunstig effect hebben op het risico op energiearmoede van sociale huurders. Het woonbeleid stelt tegen 2040 EPC-doelstelling C voorop voor alle sociale woningen, en EPC A tegen 2050. In het Vlaams luik van het Sociaal Klimaatplan werd opgenomen om in de periode 2026 – 2032 jaarlijks 4.000 tot 4.800 sociale woningen te renoveren met een jaarlijkse subsidie van 40 tot 47 miljoen euro.

Er werd een bijkomend budget voorzien van 6 miljard euro voor investeringen in sociale woningbouw en renovaties van sociale woningen. Tussen 2025 en 2026 wordt een wijziging in het financieringsmodel voorzien van 1% naar 2% leningen. Daarnaast wordt niet-budgettaire steun voor de woonmaatschappijen voorzien om bepaalde drempels in het renovatietraject aan te pakken. Zo werd de tool Renovatieplanner ontwikkeld om woonmaatschappijen te ondersteunen in de renovatieplanning richting 2050 (volledig patrimonium label A), werd de oproep 'Design & Renovate' gelanceerd voor het ontwerp en de uitvoering van modulaire schilrenovatie van sociale wooneenheden onder blijvende bewoning en begeleiding van de zittende huurder en wordt ingezet op administratieve vereenvoudiging en versoepelingen voor de woonmaatschappijen in het kader van de uitvoering van woonprojecten.

Timing: 2026 - 2032

3. Kwaliteitsvolle en energiezuinige woningen realiseren voor eigenaars met een laag inkomen

Eigenaars uit de laagste inkomenskwintielen wonen vaker in woningen in een slechte fysieke en energetische staat ten opzichte van eigenaars uit hogere inkomenskwintielen (Steunpunt Wonen, 2025). Via gerichte ondersteuning en financiering kunnen zij de energie-efficiëntie van hun woning verbeteren.

Actie 11: Versterking van Mijn VerbouwPremie voor eigenaars met een laag inkomen

Trekker: VEKA

Sinds maart 2026 is Mijn VerbouwPremie meer gericht op huishoudens met lage en middeninkomens. Eigenaar-bewoners met een inkomen binnen de laagste inkomenscategorie 4 kunnen voor investeringen in zowel (energetische en voorbereidende) renovatiewerken als in duurzame verwarmingssystemen de hoogste premies aanvragen, namelijk 50% van het begrensd netto factuurbedrag, terwijl eigenaar-bewoners met een inkomen binnen categorie 3 een premie van 35% kunnen aanvragen.

Timing: 2026

Actie 12: Verhoging rentekorting van Mijn VerbouwLening voor eigenaars met een laag inkomen

Trekker: VEKA

Eigenaar-bewoners met een laag inkomen in combinatie met een lage investerings- en (commerciële) afbetalingscapaciteit kunnen via Mijn VerbouwLening tot 60.000 euro lenen waarmee ze werken (ter voorbereiding) voor het verbeteren van de energieprestatie van de woning kunnen financieren, zoals dakisolatie en –renovatie, buitenmuurisolatie en –renovatie, voorbereidingswerken in functie van isolatie, of een warmtepomp of warmtepompboiler.

Standaard geldt een rentekorting van 3% ten opzichte van de wettelijke rentevoet. Vanaf 2026 werd de rentekorting verhoogd voor eigenaar-bewoners met een inkomen in de lagere inkomenscategorieën (1% extra korting voor inkomenscategorie 3 en 2% extra rentekorting voor inkomenscategorie 4). Afhankelijk van de hoogte van de wettelijke rentevoet kan dit leiden tot renteloze leningen.

Timing: 2026

Actie 13: Versterking van Mijn VerbouwBegeleiding voor eigenaars met een laag inkomen

Trekker: VEKA

Sinds 2025 biedt Mijn VerbouwBegeleiding een gecentraliseerd en kosteloos aanbod van renovatiebegeleiding bij de Energiehuizen voor eigenaars met een inkomen dat lager is dan de grenzen van inkomenscategorie 2. De begeleiding houdt een huisbezoek in waarbij een gepersonaliseerd advies voor de renovatie van de woning wordt opgemaakt, gevolgd door begeleiding bij het aanvragen en beoordelen van offertes, en bij de uitvoering en oplevering van de werken.

In 2026 werd het instrument versterkt door meer intensieve en langdurige trajecten bij eigenaars met een laag inkomen mogelijk te maken. Het maximaal aantal begeleide werken waarvoor het Energiehuis kan vergoed worden, werd verhoogd voor eigenaars met een inkomen binnen de categorieën 3 en 4 en de vergoeding voor het eerste begeleide werk werd opgetrokken naar 1.000 euro.

Vanaf 2027 zullen alle werken van Mijn VerbouwPremie ook in aanmerking komen voor Mijn VerbouwBegeleiding. Daarnaast kunnen Energiehuizen huishoudens met een inkomen dat binnen categorie 3 of 4 valt, begeleiden bij de plaatsing van zonnepanelen.

In samenwerking met de Energiehuizen wordt in 2026 een beleidsevaluatie van Mijn VerbouwBegeleiding afgewerkt met voorstellen voor bijkomende verbeteringen om het instrument naar scope en aanpak verder te versterken.

Daarnaast brengen we in kaart op welke manier kwetsbare huishoudens die een woning willen aankopen reeds ondersteund kunnen worden voor de definitieve verwerving van een woning, zodat zij maximaal zicht krijgen op de kosten en verplichtingen die hieraan verbonden zijn in verhouding met de af te sluiten hypotheeklening.

Timing: 2026 - 2027

Actie 14: Begeleiding en financiering voor noodkopers

Trekker: VEKA

Bij gebrek aan een betaalbaar alternatief op de private huurmarkt, kopen sommige eigenaars een kwalitatief minderwaardige woning zonder dat zij over de nodige middelen beschikken om de woning conform aan de minimale woningkwaliteitsnormen te renoveren. Voor dergelijke eigenaars werd het Noodkoopfonds ontwikkeld. Mits het OCMW van de betrokken gemeente hiervoor een lopend project heeft (zie hieronder), kunnen eigenaars de noodkooplening aanvragen. Dit is een renteloze bulletlening van maximaal 50.000 euro waarbij het geleende bedrag wordt terugbetaald na 20 jaar met een afbetalingsplan tot 25 jaar of bij verkoop van de woning. OCMW's kunnen projectvoorstellen indienen, gericht op de renovatie van noodkoopwoningen en een intensieve, sociale en bouwtechnische begeleiding van noodkopers. Bij goedkeuring krijgt het OCMW een kredietlijn van maximaal 1,8 miljoen euro toegekend waarmee noodkoopleningen kunnen worden verstrekt, alsook een werkingsvergoeding van 9.000 euro per noodkoopwoning die gerenoveerd wordt.

In de Beleidsnota Energie en Klimaat 2025-2029 werden verschillende maatregelen opgenomen om ervoor te zorgen dat meer noodkopers in Vlaanderen hiervan gebruik kunnen maken. Zo zal bijvoorbeeld bekeken worden hoe de lening kan worden ingezet om het eigen aandeel bij de renovatie van de gemeenschappelijke delen van het appartementsgebouw te financieren, en of deze parallel kan worden ondergebracht binnen het reguliere kredietaanbod van de Energiehuizen, waarbij de samenwerking met het OCMW behouden blijft.

Bijkomend wordt vanaf 2028 met middelen uit het Sociaal Klimaatfonds voorzien dat noodkopers beroep kunnen doen op een bijkomende premie voor de plaatsing van een warmtepomp ten bedrage van 15.000 euro en wordt het leenbedrag verhoogd tot 60.000 euro.

Timing: 2026 - 2028

4. Kwaliteitsvolle en energiezuinige appartementen realiseren

In 2025 waren appartementen in Vlaanderen het meest voorkomende woningtype: 29% van het totaal aantal woningen was een appartement (Statistiek Vlaanderen, 2025)[37]. Huishoudens met een laag inkomen wonen vaker in een appartement ten opzichte van huishoudens met een hoger inkomen, en appartementen worden vaker bewoond door huurders dan eigenaars (Steunpunt Wonen, 2025)[38].

[37] Statistiek Vlaanderen, 2025, woningvoorraad

Actie 15: Versterken van de financiering en begeleiding voor verenigingen van mede-eigenaars

Trekker: VEKA

Om de renovatie van appartementsgebouwen te versnellen, worden verschillende beleidsinstrumenten verdergezet en versterkt. Ten eerste kunnen verenigingen van mede-eigenaars (VME') Mijn VerbouwPremie ontvangen voor werken aan de buitenschil van het gebouw (isolatie en hoogrendementsglas) en het plaatsen van een warmtepomp of warmtepompboiler. Daarnaast kunnen VME's een beroep doen op Mijn VerbouwLening met een looptijd tot 25 jaar en leenbedragen tot 60.000 euro voor het gebouw aangevuld met 25.000 euro per appartement.

Naast financiering kunnen VME's gebruikmaken van Mijn VerbouwBegeleiding gedurende het volledige proces van het eerste renovatie-idee tot de opmaak van een renovatiemasterplan en de uitvoering van de werken. De renovatiebegeleider van het Energiehuis kan de VME ondersteunen om een renovatieproject op te starten, gratis en onafhankelijk advies geven en ondersteunen bij het beantwoorden van concrete vragen.

In 2026 worden in samenwerking met de Energiehuizen de huidige begeleidingsvormen binnen Mijn VerbouwBegeleiding voor VME's tegen het licht gehouden, met het oog op het formuleren van voorstellen ter versterking van de begeleiding aan deze doelgroep.

Timing: 2026-2027

5. Alternatieve energiebesparende maatregelen

Hieronder wordt een opsomming gemaakt van maatregelen die tot energiebesparing kunnen leiden, zonder de uitvoering van renovatiewerken aan het gebouw. Deze maatregelen kunnen ondersteuning bieden aan doelgroepen voor wie renovatie geen optie is, zoals bijvoorbeeld huurders of eigenaars met zeer weinig investeringscapaciteit die geen aanspraak kunnen maken op de financiële ondersteuningsinstrumenten.

Actie 16: Onderzoek naar begeleiding en financiering van stekkerzonnepanelen en -batterijen

Trekker: VEKA

Sinds april 2025 zijn stekkerzonnepanelen en -batterijen ("*plug-and-play* toestellen") toegelaten in Vlaanderen. Deze toestellen kunnen eenvoudig via een stopcontact worden aangesloten en vereisen geen elektrische keuring. Ze bieden daardoor een laagdrempelige mogelijkheid om zelf hernieuwbare energie te produceren en op te slaan, zonder grote investeringen of ingrijpende werken.

De toestellen zijn vooral relevant voor kwetsbare doelgroepen die vandaag moeilijk toegang hebben tot klassieke zonnepanelen, zoals (sociale) huurders, bewoners van appartementen en huishoudens met een lager inkomen. Ook voor klanten die omwille van wanbetaling beleverd worden door Fluvius kunnen deze toestellen bijdragen aan een lager energiegebruik en een snellere schuldafbouw.

De relatief beperkte kostprijs (ongeveer 540 euro voor een set stekkerzonnepanelen van 400 W en 1.000 tot 2.000 euro voor een stekkerbatterij) maakt deze technologie potentieel toegankelijk voor deze doelgroep, zeker als aangepaste financieringsvormen worden uitgewerkt. Er lopen al pilootprojecten die hiermee experimenteren, zoals bijvoorbeeld het SAAMO-SOL-project in Kortemark. Hierbij wordt een plug-and-play set gedurende één jaar bij bepaalde gezinnen geïnstalleerd en worden zij begeleid om een maximaal rendement te realiseren.

Deze actie heeft als doel om te onderzoeken op welke manier stekkerzonnepanelen en -batterijen voor huishoudens met lage inkomens Vlaanderen breed georganiseerd kan worden. Hiervoor zal een beroep gedaan worden op de eerste ervaringen en drempels die in kaart worden gebracht door het SAAMO-SOL-project. Daarnaast zal bekeken worden of deze begeleiding kan geïntegreerd worden binnen de werking van de energiescan.

Timing: 2026

Actie 17: Uitbreiding van Mijn Energiescan

Trekker: VEKA

De energiescan is een begeleiding waarbij een expert (een "energiescanner") op huisbezoek komt en tips geeft om energie te besparen. Het gaat dan bijvoorbeeld over gedragsaanpassingen, het overstappen naar een goedkoper energiecontract, het informeren over sociale rechten en premies of onderzoek uitvoeren naar de oorzaak van een abnormaal hoog energiegebruik. Daarnaast kan de scanner kleine energiebesparende maatregelen uitvoeren en materialen plaatsen ter waarde van 25 euro. Voorbeelden hiervan zijn het plaatsen van ledlampen, een spaardouchekop en/of een thermo- en hygrometer.

Om in aanmerking te komen voor een energiescan moet de aanvrager voldoen aan één van de volgende voorwaarden:

- beschikken over een inkomen dat lager is dan de vastgelegde inkomensgrenzen[39];
- klant zijn bij Fluvius en beschikken over een digitale meter in voorafbetaling (Prepaid);
- beschikken over een verzoek tot afsluiting van elektriciteit en/of aardgas van de Lokale Adviescommissie (LAC);
- het OCMW heeft ingeschat dat de energiescan voor de aanvrager relevant kan zijn.

Naar aanleiding van de Iran-oorlog en stijgende energieprijzen, besliste de Vlaamse Regering om de toegangsvoorwaarden van de energiescan uit te breiden. In navolging van deze beslissing wordt aan bovenstaande lijst het volgende toegevoegd:

- het CAW heeft ingeschat dat de energiescan voor de aanvrager relevant kan zijn;
- de aanvrager is sociale huurder bij een woonmaatschappij;
- het Energiehuis heeft de klant doorverwezen, mits deze een inkomen heeft dat lager is dan de inkomensgrenzen van categorie 3 van Mijn VerbouwPremie.

Daarnaast wordt in overleg met de energiescanbedrijven bekeken hoe de kwaliteit van de energiescan bijkomend geoptimaliseerd kan worden, om een maximale energiebesparing te realiseren bij gezinnen in of met een risico op energiearmoede. Hierbij zal ingezet worden op operationele verbeteringen. Daarnaast zal ook aandacht gaan naar de manier waarop desgevallend een doorstroom kan worden georganiseerd vanuit de energiescan naar de begeleiding door Energiehuizen. Tot slot zetten we ook in op de begeleiding via de energiescan van personen die beschikken over een digitale meter in voorafbetaling.

Timing: 2026-2028

Actie 18: Blijven inzetten op het potentieel van energiedelen en energiegemeenschappen

Trekker: VEKA

[39] Voor de energiescan gelden aparte inkomensgrenzen, die niet overeenkomen met een van de inkomenscategorieën van Mijn VerbouwPremie. Volgens een studie van de Universiteit van Antwerpen valt het inkomen van 48% van de Vlaamse huishoudens onder deze inkomensgrenzen.

De Europese Commissie beschouwt energiedelen[40] als een structureel onderdeel van de energietransitie, waarbij burgers niet enkel consument zijn, maar vooral actieve deelnemers. De Commissie ziet bovendien een duidelijk potentieel in energiedelen als instrument om energiearmoede aan te pakken.[41]

In de praktijk blijft de uitrol van energiedelen in Vlaanderen echter zeer beperkt[42] als gevolg van verschillende juridische, administratieve en economische drempels, zoals de administratieve kosten die commerciële energieleveranciers per EAN-nummer aanrekenen bij energiedelen. Voor kleine gebruikers wordt het financiële voordeel van het delen van de energiecomponent hierdoor al snel tenietgedaan. Daarnaast zijn er nog andere knelpunten voor kwetsbare doelgroepen:

- bij appartementsgebouwen vormt de besluitvorming binnen de vereniging van mede-eigenaars een belangrijke complexiteit voor de plaatsing van zonnepanelen op het dak van het gebouw;
- klanten die recht hebben op het sociaal tarief voor energie kunnen momenteel niet deelnemen aan energiedelen.

Binnen appartementsgebouwen zorgt het EMD 5.1 decreet ervoor dat de kosten voor groenestroom- en warmtekrachtcertificaten niet aangerekend worden. Daarbij worden appartementsbewoners als een aparte klantengroep beschouwd, wat de regulator de mogelijkheid biedt om ook andere kosten, zoals de distributienettarieven binnen éénzelfde appartementsgebouw niet langer aan te rekenen. Daarnaast maakt het EMD 5.1 decreet het mogelijk dat klanten van de sociale leverancier deelnemen aan energiedelen. Deze regelgevende aanpassingen vormen een belangrijke stap vooruit om energiedelen toegankelijker te maken voor kwetsbare doelgroepen en de effecten ervan zullen gemonitord worden. Verder wordt ingezet op het wegwerken van andere mogelijke drempels.

Timing: 2026-2029

Actie 19: Verdere uitrol huurformule energiezuinige huishoudtoestellen

Trekker: VEKA

Voor kwetsbare huurders, maar ook eigenaars zonder (pre-)financieringscapaciteit, vormen het verlagen van het energiegebruik via energiezuinigere huishoudtoestellen en maatregelen binnen de energiescan vaak de enige domeinen waarmee zij hun energiegebruik structureel kunnen verlagen. Voor de toestellen, speelt het Papillonproject van SAAMO West-Vlaanderen hierop in door energiezuinige toestellen aan een toegankelijke prijs te verhuren aan personen die zich in energiearmoede bevinden.

Het project vergroot op die manier de toegang tot energiezuinige toestellen en zet tegelijk in op circulaire economie. SAAMO West-Vlaanderen fungeert als verhuurorganisatie van de toestellen, terwijl OCMW's instaan voor de toeleiding van mogelijke huurders, het beheer van de huurgelden en verdere begeleiding van de huishoudens.

In de loop van 2026 worden, op basis van een evaluatie van het bestaande project, meerdere pistes onderzocht om dit systeem toegankelijk te maken voor huishoudens in heel Vlaanderen. Indien hier

[40] Energiedelen biedt de mogelijkheid om lokaal opgewekte zonne-energie via zonnepanelen te delen met anderen die zelf geen toegang hebben tot een installatie, omwille van technische en/of financiële drempels (zoals bewoners van een appartement of huurders). In Vlaanderen bestaan verschillende vormen van energiedelen, zoals titularisdelen (energiedelen met jezelf), peer-to-peerhandel (tussen individuele personen of organisaties), energiedelen binnen een gebouw (bv. appartementsgebouwen) of via een energiegemeenschap. Het achterliggende concept is om hernieuwbare energie toegankelijker te maken, het lokaal gebruik te verhogen, bij te dragen aan lagere energiekosten en zo de energietransitie te versnellen.

[41] Citizens Energy Package, 2026

[42] De Vlaamse Nutsregulator volgt deze ontwikkeling op en stelde in 2024 vast dat slechts 0,28% van de toegangspunten in Vlaanderen aan energiedelen deed.

beleidsmatige of budgettaire keuzes mee gepaard gaan, worden deze afzonderlijk aan de Vlaamse Regering voorgelegd.

Timing: 2026

Actie 20: Informeren en ondersteunen van jongeren die alleen gaan wonen of op zoek zijn naar een woning op maat met een focus op energiebesparing

Trekker: Departement Jeugd en Agentschap Wonen in Vlaanderen

Deze actie kadert binnen de realisatie van actie 5 en 7 van het Jeugd- en Kinderrechtenbeleidsplan 2025-2029[43] van prioriteit 3: de Weg naar Volwassenheid. Deze acties richten zich op trajecten op maat en op het ontwikkelen en verspreiden van tools over de overgang naar meerderjarigheid. Jongeren in de transitieleeftijd krijgen immers met heel wat unieke uitdagingen te maken. Studeren, werk zoeken, alleen gaan wonen, … Ze hebben dan ook nood aan correcte, jeugdvriendelijke informatie, concrete tools en handvatten over praktische levensvaardigheden en ondersteuning op maat. Vanuit het perspectief van jongeren en hun leefwereld, zetten we in op tools en jeugdinformatie over de rechten en plichten als volwassene en op trajecten en ondersteuning op maat richting een eerste woonplaats, gelinkt aan de acties in het Jeugd- en Kinderrechtenbeleidsplan. We besteden hierbij extra aandacht aan informatie en educatie over energie en energiebesparing. De focus ligt op het stimuleren van energiezuinig gedrag en educatie rond de werking van de energiemarkt, met aandacht voor onder meer voorschotfacturen en jaarafrekeningen, het opvolgen van het eigen verbruik en de verschillende types energiecontracten. Door deze initiatieven beogen we jongeren sterker te maken in hun traject naar zelfstandig wonen, met bijzondere aandacht voor jongeren met een risico op energiearmoede.

Timing: 2027-2029

Actie 21: Leidraad warmte- en koelingsplanning kwetsbare doelgroepen voor lokale besturen

Trekker: VEKA

In het kader van de Richtlijn Energie-Efficiëntie moeten steden met meer dan 45.000 inwoners vanaf 2028 verplicht over een warmte- en koelingsplan beschikken. Een verplicht onderdeel in dit plan is een analyse van de behoeften van kwetsbare doelgroepen. Om lokale besturen te ondersteunen, zal het VEKA een leidraad opmaken met daarin mogelijke manieren om verschillende kwetsbare doelgroepen te bereiken en de toegang tot duurzame warmte (of koeling) voor hen te faciliteren.

Timing: 2026-2027

F. CURATIEVE ACTIES

In het geval huishoudens ondanks preventieve acties toch energieschulden opbouwen, hebben curatieve acties als doel om verdere schuldopbouw te vermijden en in het uiterste geval afsluiting van de energietoevoer te voorkomen. Voor bepaalde acties zal worden samengewerkt met eenzelfde werkgroep van stakeholders waaronder VVSG, OCMW's, CAW's, SAAMO, Febeg, de Vlaamse Nutsregulator en Fluvius, hieronder omschreven als de werkgroep curatief energiebeleid. Afhankelijk van de specifieke actie, kan de samenstelling hiervan licht verschillen.

Actie 22: Herwerken van de goede praktijk afbetaalplannen

Trekker: VEKA

[43] Jeugd- en Kinderrechtenbeleidsplan 2025-2029

De goede praktijk afbetaalplannen (GPA) werd in 2014 opgesteld door de VREG (nu Vlaamse Nutsregulator) met als doelstelling commerciële leveranciers aanbevelingen te geven rond het opstellen van afbetaalplannen voor hun klanten. In tegenstelling tot de bepalingen rond afbetaalplannen in het kader van de sociale openbaredienstverplichtingen gaat het hier niet om een bindend document, maar om een engagement waartoe leveranciers zich vrijwillig kunnen engageren. Daarnaast werd de GPA complementair aan de bepalingen uit het federaal Consumentenakkoord opgezet.

Het opstellen van een haalbaar, op maat gemaakt afbetaalplan is zowel van belang voor klanten als voor leveranciers. Voor klanten helpt het om de effecten van een onverwacht hoge factuur te verzachten, en zorgt dit ervoor dat zij zo lang mogelijk op de commerciële markt kunnen blijven. Voor leveranciers zijn afbetaalplannen nodig om klanten in hun klantenportefeuille te houden.

Sinds 2023 werd het beheer van de GPA overgeheveld naar het VEKA. De behandeling van klachten in het geval van niet-naleving blijft wel een taak van de Vlaamse Nutsregulator. Het VEKA zal in samenwerking met de werkgroep curatief energiebeleid evalueren op welke manier dit document versterkt kan worden en hoe het, complementair aan de bestaande wetgeving, bescherming kan bieden aan kwetsbare huishoudens die schulden opbouwen bij hun energieleverancier.

Timing: 2027

Actie 23: Onderzoek naar bijkomende kosten die energieleveranciers opleggen

Trekker: VEKA

Bij wanbetaling kunnen energieleveranciers binnen het bestaande regelgevende kader verschillende kosten in het kader van schuldinvordering aanrekenen, zoals herinneringskosten, ingebrekestellingen, nalatigheidsinteresten en in bepaalde gevallen een forfaitaire schadevergoeding.

Hoewel sinds 2023 een federaal basisbeschermingskader van kracht is (Boek XIX “Schulden van de consument”), blijven er verschillen bestaan tussen de gewesten. In vergelijking met het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en het Waalse Gewest kent Vlaanderen minder verregaande beperkingen op het totaalbedrag van invorderingskosten en blijven bepaalde kosten zoals de nalatigheidsinteresten en forfaitaire schadevergoedingen soms niet onder de federale maxima, terwijl dit in de andere gewesten grotendeels of volledig uitgesloten is. In Vlaanderen is wel voorzien dat er geen invorderingskosten mogen worden aangerekend aan beschermde afnemers. Voor huishoudens in energiearmoede of met een verhoogd risico daarop kunnen deze bijkomende kosten een extra schuldenlast betekenen.

Het VEKA zal in samenwerking met de Vlaamse Nutsregulator in kaart brengen welke bijkomende kosten energieleveranciers in Vlaanderen aanrekenen bij schuldinvordering, en bekijken of regelgevende wijzigingen nodig zijn. Daarnaast zal hiervoor feedback worden gevraagd van de werkgroep curatief energiebeleid.

Timing: 2027

Actie 24: Uitbreiding van minimale levering elektriciteit toegekend door OCMW’s naar warmtepompen

Trekker: VEKA

Op 29 mei 2026 keurde de Vlaamse Regering een uitbreiding van de minimale levering elektriciteit, toegekend door de OCMW’s, naar huishoudens met een warmtepomp goed die zal ingaan vanaf 1 november 2026.

Klanten met een warmtepomp waarvan het energiecontract omwille van wanbetaling werd opgezegd door de energieleverancier en die geen nieuw contract afsloten met een andere leverancier, worden beleverd door de netbeheerder. Voor elektriciteit wordt de voorafbetalingsfunctie (prepaid), in het geval de klant al beschikt over een digitale meter, onmiddellijk ingeschakeld. Als de klant onvoldoende budget heeft om de meter op te laden, dreigt die acuut zonder verwarming te vallen. Om dit te vermijden tijdens de winterperiode (november tot en met maart), kunnen OCMW's deze maatregel aanbieden. Hierbij kent het OCMW een beperkte financiële steun toe aan afnemers met een risico op energiearmoede, waarbij de bedragen op de meter worden opgeladen.

De minimale levering elektriciteit voorziet in 60% van het gemiddeld verbruik in de winterperiode voor verwarming. Hiermee wordt dus enkel voorzien in een minimum aan comfort tijdens de winterperiode. Huishoudens die een volledig comfort willen zullen nog steeds bijkomende opladingen moeten doen. De bedragen voor de minimale levering worden jaarlijks vastgelegd door de minister en zijn afhankelijk van het woningtype en het statuut van de afnemer.

De huidige minimale levering elektriciteit richt zich enkel op klanten met exclusief nachttarief. Aangezien het energiegebruik van een warmtepomp lager is dan het energiegebruik van accumulatieverwarming, zal de minister aparte bedragen voor de toepassing van de minimale levering elektriciteit voor warmtepompen vastleggen die lager zullen zijn dan de bedragen die worden vastgelegd voor accumulatieverwarming.

Timing: 2026-2027

Actie 25: Uitbreiding van het verbod op afsluiting

Trekker: VEKA

Voor elektriciteit en aardgas bestond er al een verbod op afsluiting in de periode van 1 december tot 1 april. Met het Verzamelbesluit I Energie en Klimaat, dat definitief werd goedgekeurd op 12 december 2025 door de Vlaamse Regering, werd deze periode gelijkgetrokken voor thermische energie.

Timing: 2025

Actie 26: Onderzoeken van bijkomende beschermingsmaatregelen tegen afsluiting bij thermische energie

Trekker: VEKA

In 2024 waren 11.036 huishoudelijke aansluitingspunten aangesloten op een warmtenet[44]. Hoewel het aantal voorlopig beperkt blijft, wordt wel een gestage groei verwacht. Warmtenetten kunnen immers een interessant warmteaanbod vormen voor grotere, collectieve projecten, zoals sociale woningbouw.

Vandaag zijn er belangrijke verschillen in de afsluitingsprocedure voor warmte en die van aardgas en elektriciteit. Het belangrijkste verschil met de bescherming bij aardgas en elektriciteit is dat Fluvius geen rol opneemt als sociale of noodleverancier voor warmte. Hierdoor kunnen warmteklanten geen beroep doen op beschermingsmaatregelen zoals het systeem van voorafbetaling via de digitale meter (prepaid), het noodkrediet en de minimale levering aardgas en elektriciteit toegekend door de OCMW's. Eind 2026 werd wel een verbod op afsluiting tijdens de winterperiode ingevoerd, alsook de bepaling dat een verzoek tot afsluiting moet worden voorgelegd aan de Lokale Adviescommissie. Op federaal niveau bestaat er sinds 2022 een sociaal tarief voor warmte.

Daarnaast ziet de marktstructuur er anders uit voor warmte: naast warmteleveranciers kunnen klanten warmte afnemen via een tussenpartij (bijvoorbeeld een woonmaatschappij), die de

[44] Warmtenetrapport over het jaar 2024, Vlaamse Nutsregulator

warmteprijs doorrekent aan de eindklant. Dit kan in de praktijk leiden tot onduidelijkheid bij betalingsherinneringen of ingebrekestellingen.

In de loop van 2026 bekijkt de Vlaamse Nutsregulator samen met het VEKA hoe de rolverdeling tussen de verschillende partijen bij warmtenetten verduidelijkt kan worden. Bijkomend wordt onderzocht wat de mogelijkheden zijn om meer bescherming tegen afsluiting te bieden aan deze doelgroep, waarvoor feedback gevraagd zal worden aan de werkgroep curatief energiebeleid. Samen met de stakeholders zal bijkomend ingezet worden praktische handvaten voor OCMW's en communicatie voor eindgebruikers binnen de LAC-werking met betrekking tot de beschermingsprocedure tegen afsluiting bij warmte.

Timing: 2026-2027

Actie 27: Evaluatie van de lokale adviescommissies voor energie

Trekker: VEKA

De netbeheerder die een klant wil afsluiten, moet in bepaalde gevallen eerst advies vragen aan de Lokale Adviescommissie (LAC) van de gemeente. De invoering van de digitale meter en de wijzigingen aan de sociale openbaredienstverplichtingen in 2022 zorgden voor een daling van de schuldopbouw en het aantal afsluitingen. Om die reden zal de huidige werking van de LAC geëvalueerd worden, met het oog op het versnellen van de inschakeling van de hulpverlening bij energieschulden.

Fluvius formuleerde hierover aanbevelingen in 2025 op basis van twee workshops met OCMW's en andere partnerorganisaties. Een grondige evaluatie van de LAC-werking dient te gebeuren in nauwe samenwerking met de OCMW's, Fluvius, andere relevante stakeholders en de doelgroep van personen in energiearmoede, en moet zowel een meer efficiënte als effectieve aanpak als doelstelling hebben. Aangezien de regelgeving en organisatie van de LAC een gedeelde bevoegdheid is, zal er voor deze evaluatie samengewerkt worden met de beleidsdomeinen armoedebestrijding en binnenlands bestuur. De uitkomst van deze evaluatie is een rapport met beleidsaanbevelingen. Eventuele aanpassingen zullen waar nuttig worden voorafgegaan door een armoedetoets.

In dit kader is het essentieel dat maximaal rekening wordt gehouden met de lokale autonomie en dat de administratieve planlasten beperkt blijven. Lokale besturen moeten voldoende ruimte krijgen om hun aanpak af te stemmen op de lokale context.

Deze actie werd ook opgenomen in het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding en in het Vlaams Actieplan dak- en thuisloosheid als preventiemaatregel[45].

Timing: 2027

Actie 28: Invoeren van een verbod op afsluiting voor personen met gezondheidsproblemen

Trekker: VEKA

Klanten waarvoor elektrische medische apparatuur levensnoodzakelijk is, worden in de praktijk niet afgesloten van de elektriciteitstoevoer. Het verankeren van deze praktijk in bindende regelgeving kan zorgen voor mentale rust en een verhoogd consumentenvertrouwen. Om dit te doen, moet in de eerste plaats een inventaris gemaakt worden van mogelijke elektrische medische toestellen die hieronder kunnen vallen. Tegelijk kan bekeken worden hoe deze doelgroep beter beschermd kan worden tegen zelfafsluiting. Het VEKA zal dit voorbereiden in samenwerking met de werkgroep curatief energiebeleid.

[45] Vlaams Actieplan Armoedebestrijding 2025-2029; Actieplan ter voorkoming en bestrijding van dak- en thuisloosheid voor de periode 2026-2029

Timing: 2027-2028

Actie 29: Onderzoeken hoe schuldenvrije klanten van de sociale leverancier meer gestimuleerd kunnen worden om terug te keren naar de commerciële markt

Trekker: VEKA

Eind 2025 had ongeveer 4 op 10 van de klanten van Fluvius in de rol van sociale leverancier geen openstaande schulden meer en konden zij terugkeren naar de commerciële markt. Ongeveer driekwart van deze groep betaalt het standaardtarief[46]. Hoewel de overstap naar de commerciële markt voordeliger kan zijn, blijven deze klanten voor hun energielevering omwille van diverse redenen toch bij de netbeheerder. Dit gebeurt vaak door een gebrek aan informatie, uit angst om opnieuw de facturen niet te kunnen betalen, omdat ze zich vertrouwd en goed voelen bij de werking van Fluvius, of omdat ze onvoldoende kennis en vaardigheden hebben om terug over te stappen naar de commerciële markt.

Sinds de definitieve goedkeuring van Verzamelbesluit II eind mei 2026 zal Fluvius een QR-code of link naar de V-test toevoegen aan de communicatie naar schuldenvrije klanten en wordt de frequentie hiervan verhoogd van om de zes maanden naar om de drie maanden. Gezien de terugkeer naar de commerciële markt de energiekost voor huishoudens kan verlagen, zal binnen de werkgroep curatief energiebeleid verder onderzocht worden hoe deze klanten meer gestimuleerd kunnen worden om terug te keren.

Ook zal geëvalueerd worden in welke mate het standaardtarief vandaag een incentive biedt om terug te keren naar de commerciële markt. Stakeholders vragen hierom om het invoeren van een tijdelijk lager tarief, voor klanten in budget- en/of schuldhulpverlening bij een erkende instelling voor schuldbemiddeling (OCMW of CAW) of met een lopende collectieve schuldenregeling te onderzoeken. Hierbij zal rekening gehouden worden met het feit dat de Commissie voor de Regulering van de Elektriciteit en het Gas (CREG) bevoegd is voor het standaardtarief, en hierover enkel een vraag aan de CREG kan worden voorgelegd.

Timing: 2026-2027

Actie 30: Onderzoeken van commercieel prepayment

Trekker: VEKA

Het prepaidsysteem[47] biedt verschillende voordelen. Klanten kunnen zelf bepalen wanneer en voor welk bedrag zij opladen, krijgen meer inzicht in hun energiegebruik en kunnen gerichter werken aan het afbouwen van schulden. Vanuit SAAMO, diverse OCMW's en een bevraging van de doelgroep klinkt het signaal dat het Prepaid klanten een groter gevoel van controle geeft. Sommige schuldenvrije klanten bij de netbeheerder willen hierom niet terugkeren naar de commerciële markt.

Op de commerciële energiemarkt zou een systeem van commercieel prepayment kunnen fungeren als een preventieve maatregel om schuldopbouw te vermijden. Hierbij moet aan de ene kant rekening worden gehouden met mogelijke startkosten voor de ontwikkeling en vermarkting van het product. Aan de andere kant moet gewaakt worden over potentiële sociale risico's, zodat klanten blijvend beschermd worden tegen de afsluiting van de energietoevoer, als zij de meter onvoldoende of niet tijdig kunnen opladen.

[46] Sociale statistieken over huishoudelijke afnemers 2025, Vlaamse Nutsregulator

[47] Bij klanten die omwille van wanbetaling worden beleverd van elektriciteit door Fluvius in de rol van sociale leverancier, wordt onmiddellijk de voorafbetalingsfunctie in de digitale meter ingeschakeld, beter bekend als het prepaid-systeem. Voor aardgas wordt dit ingeschakeld nadat de tussentijdse facturen niet werden betaald of op vraag van de klant.

Om deze redenen zal onderzocht worden of en hoe commerciële leveranciers ook de prepaidfunctie van de digitale meter kunnen aanbieden op een sociaal verantwoorde manier.

Timing: 2027-2028

Actie 31: Evaluatie van de sociale openbaredienstverplichtingen (SODV)

Trekker: VEKA

De sociale openbaredienstverplichtingen (SODV), vastgesteld in het Energiebesluit van 19 november 2010 omvatten alle wettelijke bepalingen en procedures waaraan commerciële leveranciers alsook de distributienetbeheerders zich moeten houden ten opzichte van klanten die energieschulden opbouwen. In 2028-2029 zullen deze bepalingen opnieuw geëvalueerd worden in samenwerking met de werkgroep curatief energiebeleid. Dit zal gebeuren met het oog op nieuwe opportuniteiten voor een betere toeleiding van klanten naar de hulpverlening en het maximaal inzetten van de mogelijkheden van de digitale meter in de strijd tegen energiearmoede.

Daarnaast zal de uitfasering van de autonome stroombegrenzers jaarlijks opgevolgd worden in samenwerking met de netbeheerder, die verplicht wordt om tegen 1 juli 2029 alle digitale meters te hebben geplaatst. Op die datum mogen er dus ook geen stroombegrenzers meer actief zijn. De autonome stroombegrenzer beperkt het vermogen van een gezin tot 10 ampère en wordt uitzonderlijk door de netbeheerder geplaatst wanneer de voorafbetalingsfunctie niet kan worden geactiveerd, vaak door plaatsgebrek voor een digitale meter. Deze maatregel leidt tot ongelijkheid, aangezien de begrenzing na betaling niet kan worden opgeheven zonder fysieke interventie. Een onmiddellijk verbod is echter niet wenselijk, omdat schulden anders kunnen oplopen. Het aantal begrenzers daalde sterk van 545 eind 2020 naar 59 begin 2026.

Timing:

- Evaluatie SODV: 2028-2029
- Uitfasering autonome stroombegrenzers: jaarlijkse opvolging

G. TRANSVERSALE ACTIES

Actie 32: Het vergroten van de kennis en competenties over energiearmoede en het sociaal energiebeleid bij intermediairs

Trekker: VEKA

Intermediaire organisaties zoals OCMW's, CAW's, armoedeorganisaties en Energiehuizen spelen een sleutelrol in de begeleiding van kwetsbare huishoudens rond energie en energiearmoede. Daarnaast vormen hogescholen een belangrijke schakel, zowel via de opleiding sociaal werk als via meer technisch georiënteerde richtingen zoals energiemanagement- en technologie. Om deze actoren optimaal te ondersteunen, is het wenselijk om hun kennis en vaardigheden rond energieadvies verder te versterken.

Het VEKA zal in kaart brengen welke opleidingen en materialen vandaag al bestaan, zowel bij overheden als bij middenveld- en opleidingsactoren. Op basis daarvan kan gericht worden bijgestuurd en worden doublures vermeden. Een mogelijke actie is het uitwerken van een gestructureerd opleidingsaanbod energiearmoede, gericht op sociaal werkers en medewerkers van energiehuizen. Dit aanbod kan modulair worden opgebouwd en thema's omvatten zoals basiskennis energie, lezen en uitleggen van energiefacturen, sociale bescherming tegen afsluiting, verwarming en elektriciteit, energiebesparende maatregelen en doorverwijzing naar bestaande ondersteuning. Tegelijk kan bekeken worden hoe deze inhoud geïntegreerd kan worden in bestaande opleidingen aan hogescholen, zodat toekomstige professionals beter gewapend zijn om met energiearmoede om te gaan.

De uitwerking van deze actie gebeurt bij voorkeur in samenwerking met partners zoals VVSG, SAAMO, Sam vzw en eventueel Fluvius, om aansluiting te garanderen bij de noden op het terrein en bij bestaande structuren.

Timing: 2026-2028

Actie 33: Inzetten op wetenschappelijke onderbouwing van het energiearmoedebeleid

Trekker: VEKA en Agentschap Wonen in Vlaanderen

Energiearmoede is een complex en multidimensionaal fenomeen dat enkel via betrouwbare data, indicatoren en onderzoek correct kan worden geanalyseerd om doelgerichte en effectieve beleidsmaatregelen uit te werken. Om die reden staan verschillende onderzoeksacties gepland.

Zo zal het VEKA bekijken of een nieuwe onderzoeksopdracht uitbesteed kan worden waarbij de verdeling van huishoudens binnen de huidige inkomenscategorieën wordt geanalyseerd. Daarnaast zal het VEKA in samenwerking met Statistiek Vlaanderen onderzoeken of er een indicator kan ontwikkeld worden die de EPC-labelverdeling weergeeft naar bepaalde profielkenmerken zoals inkomen. Verder bekijkt het VEKA in samenwerking met Statistiek Vlaanderen, het Agentschap Binnenlands Bestuur en de Vlaamse provincies, welke indicatoren met betrekking tot energiearmoede op lokaal niveau voorzien of ontwikkeld kunnen worden. Sinds 2025 moeten de lokale besturen die zijn aangesloten bij de Burgemeestersconvenant 2030 immers rapporteren over deze lokale cijfers.

Daarnaast wordt het onderzoek van het Steunpunt Wonen[48] met betrekking tot energetische woningkwaliteit, energiearmoede en risicogroepen opgevolgd. In het DEMOLIVING-project[49] zal het Steunpunt onderzoeken hoe bepaalde persoonsdata gekoppeld kunnen worden met het EPC. Ook staat een doelgroepenonderzoek gepland bij noodeigenaars en -kopers en huurders die niet in staat zijn een woning te betrekken die voldoet aan de minimale woningkwaliteitsnormen, net als een evaluatie van renovatie-instrumenten en van de handhavingsinstrumenten van de minimale woningkwaliteitsnormen.

Timing:

- Oplevering verschillende rapporten en datasets door Steunpunt Wonen: 2029
- Onderzoeksopdracht inkomenscategorieën door het VEKA: 2028
- Oplevering van nieuwe indicator EPC-labelverdeling en inkomens: 2027
- Aanpassingen voor indicatoren in het kader van de Burgemeestersconvenant: 2027-2028

Actie 34: Inzetten op participatie van kwetsbare doelgroepen

Trekker: VEKA

Door ervaringskennis en professionele expertise samen te brengen, worden maatregelen gecreëerd die beter aansluiten bij de leefwereld van kwetsbare huishoudens. Tegelijk versterkt dit het draagvlak en de legitimiteit van het gevoerde energiearmoedebeleid.

Sinds 2024 ontvangt SAAMO een werkingssubsidie van het VEKA ter ondersteuning van haar beleidsparticipatieve werking rond energiearmoede. Deze subsidie voorziet middelen voor personeels- en werkingskosten en maakt onder meer de organisatie mogelijk van de maandelijkse Expertenvergadering. Tijdens deze vergadering gaan personen met ervaringskennis van

[48] Het Steunpunt Wonen is een interuniversitaire samenwerking met als doel om de Vlaamse overheid bij te staan in de voorbereiding van het woonbeleid, door op een wetenschappelijke manier gegevens over wonen en woonbeleid te verzamelen en te analyseren, en hierover in gesprek te gaan met betrokken actoren.

[49] Het DEMOLIVING project houdt in dat de DEMOBEL-dataset, die demografische data op persoonsniveau bevat, zal uitgebreid worden met andere data zoals inkomen en woningkenmerken, o.a. EPC. DEMOLIVING zal gerealiseerd worden door Statbel, in samenwerking met o.a. Steunpunt Wonen.

energiearmoede in dialoog met actoren uit het werkveld en beleidsmakers over sociale energiemaatregelen en bescherming tegen afsluiting. De toekenning van deze subsidie wordt jaarlijks geëvalueerd op basis van het eindverslag en een voorstel voor een nieuw werkingsprogramma. Daarnaast wordt bekeken hoe SAAMO haar opgebouwde expertise verder zou kunnen uitdragen in de rol van een expertisecentrum.

Verder zal dit Energiearmoedeplan 2030 na publicatie op een toegankelijke manier worden voorgesteld op de bovenaan vermelde Expertenvergadering.

Timing: Werkingssubsidie op basis van jaarlijkse evaluatie

Actie 35: Inzetten op energiearmoede in samenwerking met lokale besturen en Energiehuizen

Trekker: VEKA

Energiehuizen en de gemeentelijke woon- en energieloketten fungeren als one-stop-shop voor alle inwoners met hun vragen over wonen en energie. Zij hebben ook een belangrijke sociale rol. Volgens artikel 18 van de nieuwe EPBD-richtlijn[50] en artikel. 22 van de EED-richtlijn[51] bieden zij specifieke diensten aan voor kwetsbare huishoudens, mensen die met energiearmoede kampen en huishoudens met een laag inkomen. Dit gaat over de hierboven beschreven instrumenten in het preventieve luik zoals Mijn VerbouwPremie, Mijn VerbouwLening, Mijn VerbouwBegeleiding, de energiescan, en de noodkooplening. Deze instrumenten zijn ofwel specifiek bedoeld voor de laagste inkomensgroepen (zoals de energiescan) of zijn beschikbaar aan voordeligere voorwaarden voor de laagste inkomensgroepen (zoals de lening).
Met de versterking van de basisfinanciering van de energiehuizen wordt beoogd om een verhoogde dienstverlening te garanderen in functie van de lokale prioriteiten via sterke partnerschappen tussen de energiehuizen en de gemeenten in hun werkingsgebied. Dit komt het voorkomen en verminderen van energiearmoede ten goede door bijvoorbeeld in te zetten op toegankelijke woon-en energieloketten, campagnes richting bewoners van label E- en F-woningen of richting woningeigenaars met specifieke problemen zoals opstijgend vocht of verouderde accumulatieverwarming of door thematische loketten te voorzien voor advies en begeleiding in bijvoorbeeld buurthuizen of OCMW's.

Daarnaast wordt samen met VVSG verder ingezet op de ondersteuning van gemeenten en OCMW's bij het ontwikkelen en optimaliseren van lokale beleidsinstrumenten voor huishoudens met een risico op energiearmoede.

Timing: doorlopend

Actie 36: Inzetten op digitale inclusie

Trekker: VEKA

De digitalisering van loketten en aanvraagprocedures biedt kansen, maar creëert tegelijk nieuwe uitsluitingsmechanismen. Bijna vier op de tien Vlamingen lopen het risico om uitgesloten te worden van essentiële diensten, simpelweg omdat ze geen toegang hebben tot digitale toestellen of onvoldoende digitale basisvaardigheden bezitten (Vlaams mensenrechteninstituut, 2025)[52].

[50] Richtlijn (EU) 2024/1275 van het Europees Parlement en de Raad van 24 april 2024 betreffende de energieprestatie van gebouwen (herschikking)
[51] Richtlijn (EU) 2023/1791 van het Europees Parlement en de Raad van 13 september 2023 betreffende energie-efficiëntie en tot wijziging van Verordening (EU) 2023/955 (herschikking)
[52] Advies over gelijkwaardige alternatieven voor digitale dienstverlening, Vlaams Mensenrechteninstituut

Volgens de Vlaamse digitale dienstverleningsstrategie[53] moet bij de ontwikkeling van digitale tools de gebruiker centraal staan en moeten manieren bedacht worden om minder- of niet digitale gebruikers toegang te geven tot deze dienstverlening. Omwille van die redenen wordt digitale inclusie opgenomen als een centrale horizontale doelstelling binnen dit actieplan.

Timing: doorlopend

Actie 37: Overleg en afstemming met het federale beleidsniveau

Trekker: VEKA

De groeiende aandacht voor energiearmoede, kwetsbare afnemers en sociale rechtvaardigheid vereist een versterkte en gestructureerde coördinatie tussen beleidsniveaus.

Het VEKA zal structureel deelnemen aan de werkgroep "Energiearmoede en kwetsbare consumenten", die georganiseerd wordt binnen het energieoverleg tussen de federale staat en de gewesten (ENOVER). Deze werkgroep fungeert als centraal platform voor:

- uitwisseling van goede praktijken en beleidsmaatregelen;
- delen en harmoniseren van data en indicatoren rond energiearmoede;
- opvolging van Europese beleidsontwikkelingen en hun omzetting;
- afstemming van beleid rond energie-efficiëntie, energiemarktwerking en consumentenbescherming.

Daarnaast verplicht artikel 24.4 van de Energie-Efficiëntie Richtlijn van 2023 lidstaten om een netwerk van deskundigen op te richten of beroep te doen op een bestaand netwerk dat bestaat uit diverse sectoren, zoals de gezondheidssector, de bouwsector en de sociale sector, dat advies geeft bij de ontwikkeling en uitvoering van maatregelen met betrekking tot energiearmoede. Binnen het ENOVER-overleg wordt onderzocht op welke manier hier gevolg aan kan worden gegeven.

Timing: doorlopend

Actie 38: Inzetten op toegankelijke communicatie rond energie(-besparing)

Trekker: VEKA en Vlaamse Nutsregulator

Informatie en sensibilisering rond energie, en meer specifiek energiebesparing, zetten huishoudens aan om de juiste keuzes te maken om hun energiegebruik structureel terug te dringen. Laaggeletterdheid of een beperkte kennis van het Nederlands vormen vaak echter drempels voor huishoudens om informatie juist te begrijpen en toe te passen. Aangezien beleidscommunicatie in andere talen slechts in zeer uitzonderlijke gevallen toegelaten is, dient gezocht te worden naar alternatieve vormen van communicatie om boodschappen helder over te brengen.

Het VEKA zal de ervaringskennis van diverse betrokken stakeholders bundelen om de bestaande communicatieproducten te screenen op hun toegankelijkheid voor kwetsbare doelgroepen. Daarnaast wordt continu toegezien op de helderheid en toegankelijkheid van de informatiewebsites van Wonen en Energie.

Verder zal een sensibiliseringscampagne van de Vlaamse Nutsregulator opgezet worden om gezinnen goed te informeren over verschillende contracttypes en hun voorwaarden.

Tot slot zal bijkomende aandacht uitgaan naar de communicatie aan klanten met een exclusief nachttarief (UNT), waarbij Fluvius het voortouw neemt in het kader van de uitrol van de digitale meter. Vanaf 2028 start de uitrol bij UNT-klanten en vanaf 2029 zal de automatische sturing verdwijnen. Klanten met accumulatieverwarming worden daarom best tijdig geïnformeerd over de

[53] Vlaamse Digitale Dienstverleningsstrategie voor de Vlaamse overheden

aankomende wijzigingen en mogelijke alternatieven. Enerzijds worden zij gewezen op de bestaande ondersteuningsinstrumenten bij een overstap naar een warmtepomp (Mijn VerbouwLening, Mijn VerbouwPremie en Mijn VerbouwBegeleiding). Anderzijds, als een warmtepomp niet haalbaar is, op de mogelijkheden voor sturing van de accumulatieverwarming.

Timing: doorlopend

3. BESTUURLIJKE IMPACT

H. BUDGETTAIRE IMPACT VOOR DE VLAAMSE OVERHEID

De visienota genereert geen bijkomende budgettaire impact voor de Vlaamse Overheid. Maatregelen in uitvoering van dit plan met eventuele bijkomende budgettaire impact zullen het voorwerp uitmaken van het geëigende budgettaire traject.

I. ESR-TOETS

De onderhavige visienota genereert geen budgettaire ESR-impact.

J. IMPACT OP HET PERSONEEL VAN DE VLAAMSE OVERHEID

De onderhavige visienota genereert geen impact voor het personeel van de Vlaamse overheid. Een eventuele impact op het personeel zal het voorwerp uitmaken van nader onderzoek bij de verdere concretisering en implementatie van deze visienota.

K. IMPACT OP DE LOKALE EN PROVINCIALE BESTUREN

De onderhavige visienota genereert geen impact voor het personeel van de lokale en provinciale besturen.

4. VERDER TRAJECT

Het Energiearmoedeplan 2030 is een rollend actieplan, waarbij tijdens de uitvoering van het plan gerealiseerde acties wegvallen en nieuwe acties kunnen toegevoegd worden als deze noodzakelijk blijken.

Om de uitvoering van het Energiearmoedeplan 2030 op te volgen, zal het plan jaarlijks geëvalueerd worden binnen het structureel overleg van de werkgroep energie en armoede. Hierbij zal de stand van zaken van de bestaande acties en mogelijke nieuw op te nemen acties worden besproken. Naargelang de omvang van deze maatregelen, worden deze voorstellen opnieuw aan de Vlaamse Regering voorgelegd.

5. VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering beslist:

1. het Energiearmoedeplan zoals weergegeven in deze visienota goed te keuren met dien verstande dat het plan geen begrotingsmatige engagementen inhoudt;

2. de minister van Energie en Klimaat, Wonen en Jeugd te gelasten met het verder uitwerken van de voorgestelde acties.

Deze visienota houdt geen financieel of budgettair engagement in.

De Vlaamse minister van Wonen, Energie en Klimaat, Toerisme en Jeugd

Melissa DEPRAETERE